

ДОБРА СПРАВА

ШВАТ 5783

№ 196

СІЧЕНЬ 2023

ГАЗЕТА БФ "ХЕСЕД ШААРЕЙ ЦІОН"

ОДЕСА

Видається за підтримки "Джойнт" JDC

International Fellowship of Christians and Jews

Ш ו ת י - ש ב א ת

Новий рік дерев відзначається 15 числа місяця Швату за єврейським календарем. У 2023 році Ту бі-Шват святкують **6 лютого**. По суті, він вважається напівсвятком, тому в цей день дозволено працювати. В основі Ту бі-Шват лежить легенда про те, як дерева, побачивши, що Бог дав людям Новий рік, наповнилися заздрістю і просили Його дати їм такий же день.

За традицією, в Ту бі-Шват прийнято висаджувати дерева. Коли ми зустрічаємо Новий рік дерев, люди звертаються до заповідей Тори, в яких людину порівнюють з плодовим деревом – у них дійсно багато спільного. При вирощуванні дерева дуже важливі перші роки. Садити його потрібно правильно, вибравши відповідне місце. Особливо ретельно доглядаючи за ним на початку, людина надає собі можливість

насолоджуватися його плодами довгі роки. Крона у таких дерев могутня, а коріння міцні. У людини теж все закладено в дитинстві.

Засвоюючи заповіді Творця, роблячи гідні справи, ми, врешті-решт, віддаємо весь весвіт в руки наших дітей – не квітів, а плодів нашого життя. Від їхньої освіти залежить майбутнє світу, його міць і сила. Дуже

важливо, щоб вони росли на гідному прикладі. З першого дня дитині важливо, що він отримує і що бачить перед собою. Це відіб'ється на всьому його майбутньому.

Посадивши дерево, удобривши і рясно поливши землю, людина продовжує доглядати за ним і в подальшому. Отже, виховуючи свою дитину, не можна забувати, що довгі роки вона буде будувати своє життя, дивлячись на нас. На жаль, батьки часто забувають про це. Так поступово виникає ситуація, коли батьки і діти живуть кожен своїм життям.

Батьки зобов'язані максимально захищати душі своїх дітей від негативного впливу навколишнього середовища. Навіть незначна виховна дія, наче цілюща крапля дощу, може в подальшому дати рясні пагони, визначити все життя людини.

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ

Міжнародний день рідної мови був запроваджений рішенням 30-ї сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО в листопаді 1999 року і відзначається щорічно **21 лютого** з 2000 року з метою захисту мовного і культурного різноманіття. У цей день у 1952 році на сході Пакистану (Бангладеш з 1971 року) поліція розправилася з прихильниками визнання бенгальської мови як офіційної.

Мови є найсильнішим інструментом збереження і розвитку нашої матеріальної та духовної спадщини. Для євреїв рідними мовами є іврит, ідиш і ладіно. В Україні свого часу євреї говорили і писали на ідиш, створюючи твори, які стали світовою класикою.

Идиш – це давньоєврейська мова германської групи, якою на початку ХХ століття говорили близько 11 мільйонів євреїв по всьому світу.

Вона виникла в Центральній і Східній Європі в Х-ХІV століттях на основі середньовісньонімецьких діалектів із запозиченнями з давньоєврейського і

арамейського (до 15-20% словникового запасу) і слов'янського (в діалектах досягає 15%) мов, а пізніше ще й з сучасної німецької.

Нинішня кількість носіїв ідиш (за даними 2000-2012 рр.): в Ізраїлі – 215 тисяч осіб, в США – 178 тисяч, в Канаді – 17 тисяч, в Молдові – 17 тисяч, в Україні – 3213 осіб, в Білорусі – 1979 осіб, в Росії – 1683 людини, в Румунії – 951 осіб, в Латвії – 825 осіб, в Литві – 570 осіб, в Естонії – 124 людини.

На основі наведених даних, кількість носіїв ідиш в світі можна оцінити в 500 тисяч чоловік. Але є набагато вищі оцінки: 1 762 320.

Идиш використовує єврейську квадратну писемність. Напрямок письма, як і на івриті, – справа наліво. З часів середньовіччя ідиш була розмовною мовою європейських євреїв. Завдяки хасидизму і Гаскалі з'явилася релігійно-просвітницька і художня література ідишем. Незвичайного розквіту ідиш досягла на початку ХХ століття. До 1917 року ідиш сприймалася як самостійна мова. Вона була визнана мовою загальної освіти та діловодства в радянських республіках. Мова ідиш була однією з державних мов Української Народної Республіки у 1917 році.

Голокост, асиміляція євреїв на Заході і в СРСР, закриття єврейських шкіл і бажання швидкими темпами впроваджувати іврит в Ізраїлі – всі ці фактори призвели до майже загального зникнення культурного життя мовою ідиш і швидкого скорочення його повсякденного вжитку.

Всесвітній день соціальної справедливості

Президент Киргизстану, Курманбек Бакиєв, вперше запропонував запровадити Всесвітній день соціальної справедливості. Це свято було проголошено Генеральною Асамблеєю ООН у спеціальній резолюції No A/RES/62/10 від 18 грудня 2007 року і, починаючи з 2009 року, відзначається щорічно **20 лютого**.

Згідно з резолюцією, зусилля міжнародного співтовариства у сферах викоринення бідності, повної зайнятості, гідної праці, гендерної рівності, соціального добробуту та соціальної справедливості для всіх повинні бути додатково посилені.

Соціальна справедливість є основоположним принципом мирного і процвітаючого співіснування як всередині країн, так і між ними.

Для Організації Об'єднаних Націй прагнення до соціальної справедливості для всіх лежить в основі нашої глобальної місії сприяти розвитку та повазі до людської гідності. Девізами багатьох років були і залишаються: «Досягнення соціального захисту для всіх», «Екологічно стійка економіка і суспільство». Зрозуміло, що гідна праця в ім'я соціальної справедливості сприяє запобіганню конфліктам і підтриманню миру. Хотілося б, щоб справедливість, яка цінується від малого до великого, у всьому світі в майбутньому панувала у всіх країнах.

Підсумки 2022 року 2 стор.

Гі де Мопассан "Справа пані Люно" 3 стор.

Поради господарці 4 стор.

Діє "Гаряча лінія" 4 стор.

Марк Штейнберг "Єврейський щит СРСР" 5 стор.

Владислав Кітик "Невгасимий вогонь" 6 стор.

Одеса у старих фотографіях 7 стор.

Ілля Рудяк "Агент КДБ говорить на ідиш" 8 стор.

Віра Шаховцева Люди "Золотого віку" 9 стор.

Міхайло Гаузнер "Неординарні особистості" 10 стор.

Країна Поезія 11 стор.

Посмішка 12 стор.

Служба "Мокед-Лакашіш" – 737-40-21; Служба "Харчування" – 737-40-11; Програма "Медицина" – 737-40-27; Культурний центр – 737-40-13; Служба волонтерів – 737-40-24; Волонтерська вітальня – 737-40-32; Денний центр – 737-40-30; Редакція газети "Добра справа" – 737-40-12

Новини світу, України, Одеси

2022 рік був одним із найспекотніших у сучасній історії людства.

Президент Європейської ради Шарль Мішель прибув до Києва, щоб зустрітися із президентом та главою уряду країни.

Головнокомандувач Збройних сил України Валерій Залужний зустрівся у Польщі із головою Об'єднаного комітету начальників штабів США Марком Міллі.

Президент Володимир Зеленський провів телефонну розмову з президентом Туреччини Реджепом Тайіпом Ердоганом. Лідери наголосили на необхідності продовження експортної зернової угоди та на можливості її розширення на інші порти України.

Президент Володимир Зеленський виступив перед учасниками Всесвітнього економічного форуму у Давосі.

У рамках "зернової ініціативи" з українських портів відправили перший в 2023 р. мільйон тонн української агропродукції для країн Африки, Азії та Європи. У портах Великої Одеси під завантаженням стоять ще 18 суден.

Після 15 турів голосування республіканця Маккарті обрано спікером Палати представників США.

Президент Байден оголосив Каліфорнію зоною лиха. Зливи, що йдуть там, викликали повені та зсуви, супроводжуються поривчастим вітром, залишили без електрики кілька сотень будинків та бізнесів.

У Китаї вперше за 60 років чисельність населення зменшилась. Тепер там живе 1,4 млрд осіб – на 850 000 менше, ніж роком раніше.

Парламент Словаччини ухвалив закон, який заборонив іслам у межах країни. Мусульманам не дозволяється будувати мечеті, пред'являти особливі вимоги до носіння одягу, вимагати перерв для молитви протягом робочого дня, поділу статей у громадських місцях, спеціальні вихідні на ісламські свята.

Американська компанія SpaceX успішно запустила до космосу супутник, створений студентами Київського політехнічного інституту.

Найстарша людина у світі, французька черниця Люсіль Рандон, померла у віці 118 років.

ПІДСУМКИ 2022 РОКУ

Закінчився 2022-й фінансовий рік. За цей період Хесед обслужив **5830** клієнтів, які найбільше того потребують і які проживають у **136** населених пунктах Одеської та Кіровоградської областей. Це пенсіонери і діти, хворі і здорові, євреї і члени їхніх сімей, працюючі і ті, хто пішли на заслужений відпочинок. Крім того, з березня Хесед надав допомогу **973** нужденним євреям та їхнім сім'ям у віці від 18 до 59 років.

Слід підкреслити, що у своїй діяльності Хесед неухильно збільшує кількість, якість та обсяг послуг, що надаються клієнтам. Жодна благодійна організація в Одеській і Кіровоградській областях не може зрівнятися з Хеседом за кількістю клієнтів, що регулярно обслуговуються, різноманітністю програм і послуг.

На сьогоднішній день існує **61** програма, що задовольняє **36** видів життєвих потреб, кожна з яких поділяється на кілька видів.

Наприклад, медичні послуги включають комп'ютерну томографію, протезування зубів, хірургію катаракти тощо.

Значну допомогу клієнтам надає відділ соціального захисту: матеріальну підтримку в «ПриватБанку» отримали **6360** осіб, в торговій мережі «Копійка» — **454** людини, гарячі обіди — **13** осіб.

У 2022 році **1323** клієнти Хеседу перебували під патронатом **501** соціального працівника; **6360** клієнтів придбали продукцію в торгових мережах Одеси та області за банківськими картками, **454** клієнти — продукцію в ТМ «Копійка», **46** — лікарські засоби в АМ «Фармація».

Усервісі «Мокед лакашіш» послугами пральні скористалися **568** клієнтів, **135** осіб отримали допомогу з побутовим ремонтом; **117** — з ремонтом сантехніки, **18** — з ремонтом взуття.

За програмою «Зимова допомога» **5120** клієнтам були нараховані гроші на банківську картку та поштовий переказ за придбання вугілля, дров, опалювальних приладів, комунальних платежів тощо.

1116 осіб отримали засоби особистої гігієни, **1073** — миючі засоби.

Понад **1270** хворих та знедолених клієнтів, які перебували у критичному стані, отримали послуги з фонду екстреної допомоги, у тому числі **1205** — лікарські засоби для операцій та лікування після операцій, **171** —

комп'ютерної томографії, протезування зубів, хірургії катаракти, санаторно-курортного лікування тощо.

За програмою «Турботливе спілкування» **55** клієнтів отримали в оренду смартфон, у самій програмі взяли участь **140** клієнтів. Реабілітаційне обладнання орендували **408** клієнтів, а не реабілітаційне обладнання — **90**.

Нові медичні послуги з реабілітації після інсульту та втрати пам'яті надали **36** лежачим клієнтам, медичну евакуацію — **7**.

19 клієнтів Хеседу, які потребують спілкування, відвідали онлайн-заходи клубу, **70** клієнтів — «Денний центр». Вони брали активну участь у майстер-класах з розвитку дрібної моторики, обмінювалися рецептами збереження краси

і особистим досвідом лікування. У середньому в онлайн-зустрічах брали участь від **10** до **60** осіб, які мають смартфони або ноутбуки. Усі вони проходили на платформі «5-ий курс» і були завантажені на сторінку Хеседу в Facebook.

У програмі «Слабозорі» зареєстровано **90** клієнтів, для них було виготовлено 124 пари окулярів.

Майже у всіх службах і програмах Хеседу в рамках проекту «Крила доброти» працюють **115** волонтерів. Усі вони добровільно і безоплатно віддають свій час і роботу, допомагаючи співробітникам Хеседу своєчасно і ефективно реалізовувати широкий спектр благодійних послуг, пропонуванних клієнтам.

Волонтери очолюють студію «Арт-Магія», в якій кілька творчих напрямків: «Прикладне мистецтво», «Живопис картин за номерами», «Декупаж». Щомісяця їх вітали з днем народження. Для них регулярно проводилися онлайн-конференції на такі теми: «Здоровий спосіб життя», «Експерсії по Одесі», «Літературні зустрічі», «Нехадім шел сафта» («В гостях у бабусі») — про те, як люди «золотого віку» передають свій досвід молодому поколінню (у програмі брали участь діти і онуки клієнтів). В рамках

«Волонтерської вітальні» успішно пройшли програми «Активне довголіття», «Взаємодія».

10 волонтерів, які чергували за проектом «Крила доброти», щодня отримували дзвінки з «Гарячої лінії», відповідаючи на запитання клієнтів.

На прохання кураторів, **8** волонтерів інформували клієнтів про щоквартальні нарахування.

Багатьох волонтерів заохочували сертифікатами, подяками, продуктовими та непродовольчими наборами.

Культурний центр продовжував проводити онлайн-конференції для клієнтів Хеседу. Спочатку групові зустрічі проводилися по Skype, а потім — і на платформі Zoom. Основою їх став проект «Університет без кордонів», який був підтриманий «Джойнтом» і отримав Грант, а потім з'явився новий напрямок, запропонований «Джойнтом» — проект «Турботливий зв'язок».

З липня додалася робота в офлайн режимі — у приміщенні Культурного центру працюють хор, танцювальний колектив, театральна студія, шахова вітальня, «Романтична вітальня», «Соборка», кафе кросвордистів, клуб колекціонерів, а згодом Літературна студія, Есперанто-клуб, гурток "В'язання гачком" та "Спілкування на ідиш". З вересня почали проводити "Недільні програми".

Після отримання нових смартфонів у конференціях брали участь не тільки клієнти з Одеси, а й з Балти, Крапівницького, Ізмаїла. Зараз використовується **127** смартфонів. Для нових слухачів в Одесі і на периферії створено **8** невеликих груп, основним напрямком яких є спілкування і знайомство.

Крім того, почали проводити концертні програми, передусім

присвячені великим єврейським святкам (Суккот, Ханука), пройшов концерт, присвячений Дню міста, творчі зустрічі зі знаменитими одеситами: Р. Моргенштерном, В. Хаїтом. Шість разів клієнти відвідували віртуальні екскурсії по Будинку-музею імені М. К. Реріха, знайомлячись з творчістю ізраїльських художників. Прошли ювілей: 25-річчя Літстудії та хорового колективу, вечір пам'яті В. Ульяш, програма студентів Музичної академії, присвяченої пам'яті професора, народної артистки України Г. А. Поліванової.

Спеціально для категорії клієнтів — тимчасово переміщених осіб — створено творчий напрямок "Знайомство з визначними пам'ятками Одеси".

З великим інтересом були проведені **15** літературних програм, **14** концертних програм, **52** шаббати.

Про багатогранність програм свідчать назви їх рубрик: «Художник і його муза», «На сторінках історії єврейського театру», «В гостях у колекціонерів».

Літературна студія «Відвертість» продовжила свою творчу діяльність. Було проведено понад **44** онлайн-конференції та **18** офлайн-зустрічей, на яких **16** поетів вивчали теорію віршування, знайомилися з творчістю класиків і сучасників, а також представляли свої твори на засіданнях і презентації «Другої антології» студії.

За підтримки «Джойнта» проведені нові віртуальні зустрічі в проекті «Вони були першими», який присвячений нашим землякам та одноплемінникам — першовідкривачам у різних сферах людської діяльності.

У новому календарному 2023 році перед колективом БФ «Хесед Шаарей Ціон» стоять більші та відповідальніші завдання щодо покращення кількості та якості благодійних послуг при одночасному зниженні непродуктивних витрат, кількості виробничого персоналу, оптимізації організаційних структур.

Різноманітна діяльність програм і сервісів Хеседу висвітлювалася в газеті «Добра справа», Facebook і YouTube.

Шановні друзі, сподіваюся, що з вашою допомогою і моральною підтримкою ми неминуче впораємося з усіма організаційними і фінансовими проблемами.

Генеральний директор БФ «Хесед Шаарей Ціон» Анатолій Кесельман

СПРАВА ПАНИ ЛЮНО

Fi de Мопассан

Скорочено

Жоржу Дювалю

Світовий суддя, огрядний чоловік, заплющивши одне око і ледь дивлячись іншим, слухає позивачів із незадоволеним виглядом. Часом він видає якесь рохкання, за яким заздалегідь можна судити про його рішення, і перериває тих, хто розмовляє, ставлячи питання тонким, немов дитячим голосом. Він щойно розібрав справу пана Жолі з паном Петипа з приводу межового стовпа, ненароком переміщеного працівником пана Петипа під час оранки.

Наступним він оголошує справу Іполита Лакура, паламаря і торговця залізним товаром, і пані Селести-Сезаріни Люно, вдови Антима-Ісидора Люно.

Іполиту Лакуру сорок п'ять років; він високий, худий, носить довге волосся; говорить він повільно і тягучим голосом.

Пані Люно на вигляд років сорок. Вона складена, як атлет, і її тіло всюди випирає з вузької сукні, що облягає. Над величезними стегнами видаються спереду неосяжні груди, а ззаду жирні, як груди, лопатки. На товстій шиї лежить голова з різкими рисами обличчя, а в голосі, гучному, хоч і високому, чуються нотки, від яких тремтять шибки і барабанні перетинки. Вона вагітна і випинає свій живіт, величезний, як гора.

Свідки захисту очікують на виклик.

Світовий суддя починає допит:

— Іполите Лакуре, викладіть ваші домагання.

Позивач починає:

— Отже, пане світовий суддя. Буде вже дев'ять місяців, як пані Люно прийшла до мене увечірню, і розповіла все як є про своє становище, ну щодо своєї безплідності...

Світовий суддя. Прошу вас, говоріть ясніше.

Іполит. Зараз поясню, пане суддя. Вона, розумієте, хотіла дитину і просила моєї участі у цій справі. Я був не проти, і вона пообіцяла мені сто франків. Все було домовлено та улагоджено, а тепер вона відмовляється платити. Я вимагаю від неї свої гроші, пане суддя.

Світовий суддя. Нічого не розумію. Ви кажете, вона хотіла дитину? Як це так? Яку саме дитину? Приймака, чи що?

Іполит. Ні, пане суддя, нового.

Світовий суддя. Що ви маєте на увазі під словом «нового»?

Іполит. Я розумію майбутню дитину, яку ми мали б з нею разом, ну, якби ми були чоловіком і дружиною.

Світовий суддя. Ви нескінченно мене дивуєте. Заради якої ж мети могла вона вам зробити таку безглузду пропозицію?

Іполит. Спочатку і мені, пане суддя, невтямки було, до чого їй це, і я теж був трошки спантеличений. Але так як я ніколи нічого не роблю навмання, то захотів дізнатися, які у неї до того розрахунки, і вона мені їх всі виклала.

Значить, так. Чоловік її Антим-Ісидор, якого ми з вами добре знали, помер за тиждень до того, і все його майно мало відійти до його рідні. Це було їй не до смаку, особливо через його гроші, — ось вона й відшукала законника, який порадив їй щодо пологів на десятому місяці. Я хочу сказати, що якби вона розродилася протягом десяти місяців після смерті покійного Антима-Ісидора, то дитина вважалася б законною і давала б їй право на спадкування.

Вона одразу ж вирішила улагодити справу і розшукала мене при виході з церкви, як я вже мав честь вам викласти; адже я законний батько вісьмох дітей, які всі живі і з яких старший має бакалійну торгівлю в Кані, в департаменті Кальвадос, і перебуває у законному шлюбі з Віктуар-Елізабет Рабу...

Світовий суддя. Ці подробиці зайві. Повернемося до справи.

Іполит. Слухаю, пане суддя. Так вона мені й каже: «Якщо в тебе вийде, я дам тобі сто франків, як тільки засвідчу у лікаря, що я завагітніла».

Ну, отже, пане суддя, я й взявся до роботи, щоб її задовольнити. Місяця через півтора-два я із задоволенням дізнався про успіх справи. Але коли я запитав свої сто франків, вона мені відмовила. Я вимагав їх знову і на всі лади, але не отримав жодного гроша. Вона обізвала мене навіть флібустьєром і нездатним, а варто лише подивитися на неї, відразу видно, що справа зовсім інша.

Світовий суддя. Відповідачка Люно, що ви можете сказати?

Пані Люно. Я скажу, пане світовий суддя, що ця людина — флібустьєр.

Світовий суддя. Які докази ви можете навести на підтвердження сказаного?

Пані Люно (багряна, задихається). Які докази? Які докази? У мене їх скільки завгодно, і при цьому справжнісіньких, що дитина не від нього. Присягаюсь головою покійного чоловіка, що не від нього.

Світовий суддя. Від кого ж тоді?

Пані Люно (заїкаючись від гніву). А звідки знаю, від кого? Від усіх, чорт забирай. Та мої свідки,

пане суддя, ось вони всі. Їх шестеро. Допитайте їх, допитайте, вони скажуть.

Світовий суддя. Заспокойтеся, пані Люно, заспокойтеся та відповідайте, не хвилюючись. Які у вас причини сумніватися, що ця людина є батьком дитини, на яку ви чекаєте?

Пані Люно. Які причини? У мене їх сто проти однієї, сто, двісті, п'ятсот, десять тисяч, мільйон і більше причин. Після того, як я зробила йому цю пропозицію, про яку ви знаєте, і пообіцяла йому сто франків, я дізналася, що він рогатий, вибачте за вираз, пане суддя, і що діти його зовсім не від нього, жоден не від нього.

Іполит (спокійно). Все це брехня.

Пані Люно (не тямлячи себе) Брехня! Брехня! Скажіть на милість! А що його дружина з усіма плутається — провалитися мені, — з усіма! Та ось мої свідки, пане суддя. Допитайте їх!

Іполит (холоднокровно). Брехня все це.

Пані Люно. Скажіть на милість! А руді, чи це ти їх зробив, твоїх рудих?

Світовий суддя. Прошу без особистостей, бо я буду змушений вжити суворих заходів.

Пані Люно. Почала я сумніватися в його здібностях; ну, думаю, дві заручки, як то кажуть, завжди кращі за одну, і розповіла про свою справу Сезерові Лепіку, ось йому, моему свідку. А він відповів: «До ваших послуг, пані Люно» — і сприяв мені на той випадок, якби в Іполита промах вийшов. Ну, а якби й інші свідки довідалися, що я хочу заручитися напевно, то їх тут набралася б ціла сотня, побажай я тільки, пане суддя.

Ось цей, високий — його звать Лука Шандельє, — просто клявся, що ні до чого давати сто франків Іполиту Лакуру, раз він не зробив більше, ніж інші, які нічого за це й не питають.

Іполит. Не було чого тоді обіцяти гроші. Я ж на них розраховував, пане суддя. Та зі мною помилок і не буває: сказано — зроблено.

Пані Люно (не тямлячи себе). Сто франків! Сто франків! Сто франків за це, флібустьєре, сто франків! А ось вони нічого з мене не спитали. Дивіться, вони всі шестеро тут. Допитайте їх, пане суддя, вже вони вам дадуть відповідь (Іполиту). Ну, спробуй сказати, флібустьєре, що вони тебе не варті! Їх шестеро, але якби я тільки захотіла, їх було б

сто, двісті, п'ятсот, скільки душі завгодно, і все це задарма, флібустьєре!

Іполит. Та хоч би їх було всі сто тисяч!

Пані Люно. І сто тисяч, якби я тільки захотіла...

Іполит. Як би там не було, але я свій обов'язок виконав... Наша умова від цього не змінюється.

Пані Люно (хлопаючи обома руками по животу). Ну, доведи, що це твоє, доведи-но, доведи, флібустьєре! Спробуй!

Іполит (спокійно). Можливо, що це стільки ж моє, скільки й іншого. А все ж таки ви обіцяли мені сто франків. Вільно вам було потім потикатися до кожного зустрічного. Це нічого не міняє. Я б і сам чудово впорався.

Пані Люно. Це неправда! Флібустьєр! Допитайте моїх свідків, пане суддя. Вони вам дадуть відповідь по совісті.

Світовий суддя викликає свідків захисту. Їх шестеро; вони збентежені, червоніють, не знають, куди подіти руки.

Світовий суддя. Лука Шандельє, чи маєте ви підставу припускати, що ви є батьком дитини, яку носить у своїй утробі пані Люно?

Лука Шандельє. Так, пане суддя.

Світовий суддя. Селестен-П'єр Сідуан, чи маєте ви підставу припускати, що ви є батьком дитини, яку носить у своїй утробі пані Люно?

Селестен-П'єр Сідуан. Так, пане суддя.

Чотири інших свідка дають такі самі свідчення.

Світовий суддя після деякого роздуму вимовляє:

«Зважаючи на те, що хоча Іполит Лакур має підставу вважати себе батьком дитини, яку схотіла мати пані Люно, але й Лука Шандельє та інші мають подібні ж, якщо не більш вагомні, підстави претендувати на це батьківство;

беручи до уваги, що пані Люно спочатку звернулася за сприянням до Іполита Лакура, за що було встановлено за взаємною згодою винагороду у сумі ста франків;

беручи одночасно до уваги, що хоча є можливість припускати повну сумлінність з боку пана Лакура, проте допустимо заперечувати його право брати на себе подібні зобов'язання, бо позивач одружений і за законом повинен зберігати вірність своїй дружині;

беручи це до уваги, і т.д., і т.д.

Суд присуджує пані Люно до сплати 25 франків пану Іполиту Лакуру за втрату часу та мерзенну його спокусу».

УВАГА! Діє «Гаряча лінія» ТЕЛЕФОНИ «ГАРЯЧОЇ ЛІНІЇ»

Шановні клієнти Благодійної Фундації «Хесед Шаарей Ціон»!

У такий непростий час ми розширили роботу «Гарячої лінії» (Call Center), яка працює з 3 квітня 2020 р. Вона створена для тих, хто самотній.

Якщо ви зіткнулися з проблемами, які виникли під час карантину, і поряд немає нікого, хто міг би вам допомогти, звертайтеся до співробітників та волонтерів Хеседи, які обслуговують «Гарячу лінію».

Вони намагатимуться надати вам допомогу.

Ви можете звертатися з будь-яких гострих питань за номерами телефонів, які наведені поруч, з 10.00 до 15.00 у робочі дні:

З мобільного:

0948634720
0948634710
0948634740
0948634770
0948634780
0948634810
0948634760
0948634790

З міського:

7934720
7934710
7934740
7934770
7934780
7934810
7934760
7934790

Не винятком є телефонний зв'язок з вашим куратором, але просимо поставитися з розумінням до звантажності співробітників БФ «Хесед Шаарей Ціон».

Ми завжди раді допомогти вам!
Бережіть себе!
Будьте здорові!
З повагою,

Діана Боровик

НОВИНИ З ІЗРАЇЛЮ

У Єрусалимі приведено до присяги новий уряд Ізраїлю. Лідер партії Лікуд Біньямін Нетаньяху, який повернувся на пост прем'єр-міністра після півторарічного перебування в опозиції, представив 33 члени кабінету з числа правонаціоналістичної релігійної коаліції. Це правий уряд за всю історію Ізраїлю.

Кнесет відхилив перший вотум недовіри уряду Нетаньягу, висунутий лідером опозиційних партій Яіром Лапідом.

Згідно з оглядом за 2022 р., опублікованим впливовою американською газетою US News&World Report, Ізраїль є однією з 10 наймогутніших, політично впливових і сильних у військовому відношенні країн світу.

Завершено будівництво «Зворотного водоводу», який перекачуватиме опріснену воду з моря до Кінерету. Його завдання – запобігти опусканню рівня води в Кінереті нижче «чорної» лінії в роки посухи.

Ізраїльська компанія AIR ONE успішно випробувала літаючий електромобіль із вертикальним зльотом та посадкою. Дальність його польоту на одній зарядці зі швидкістю до 250 кілометрів на годину на висоті 1200 футів-177 км. Максимальний час польоту – одна година. Він має складні крила, може злітати або сідати на будь-яку рівну поверхню. Призначений для особистого використання.

Ракета-носій Falcon-9 компанії SpaceX, що належить Ілону Маску, вивела на орбіту ізраїльський супутник спостереження Eros-C3.

У печері Іудейської пустелі знайдено скарб срібних монет епохи повстання Маккавеїв.

Ізраїльський бігун Еяль Шимоні пробіг «семиденні перегони» на відстань понад 250 км в Антарктиді в екстремальних умовах. Її учасникам доводилось долати дистанцію у штурмові хуртовини та сильні морози.

У лікарні «Рамбам» у Хайфі застосовують новий революційний метод імплантації штучного серця без розтину грудної клітки. Усього два розрізи між ребрами – і рятівний апарат вже всередині організму, допомагає серцю скорочуватися та працювати. Це займає набагато менше часу, і хворий швидше одужує.

Ізраїльська компанія Eviation розробляє комфортний електричний літак. У ньому пропелери розміщені позаду обертових електромоторів – 12 маленьких моторів і два великих по краях крил. Вони одержують енергію від акумуляторів. Час поповнення заряду – три години. Політ на такому електролеті обходиться в 10 разів дешевше, ніж на газовому.

У Техніоні розроблена кепка-екран (у простому випадку – тільки козирок), що замінює маску та респіратор. Вона захищає від мікробів як того, хто нею користується, та й заважає носію інфекції її поширювати. Пристрій містить електровентилятор з акумулятором, важить всього 250 г, може працювати 4-5 годин без підзарядки

День спонтанної доброти

Це свято відзначається 17 лютого в усьому світі, незалежно від громадянства, національності та релігійних переконань. Воно було запроваджено міжнародними благодійними організаціями і прийшло з США.

Не дарма кажуть «Доброго ранку», коли зустрічаються, і бажають, щоб день і вечір були хорошими. Згадаймо пісню А. Лепіна на вірші А. Галича і Б. Ласкіна з фільму «Подаруй жалібну книгу!»: «Добрий вечір, а що це значить? Це означає, що день був розпочатий по-доброму, це означає, що день був прожитий по-хорошому, він примножить щасливі дні...»

Робіть добрі справи і насолоджуйтеся цим самі! У цьому і полягає простий і мудрий сенс цього свята. В Україні він маловідомий. Але, якщо його святкують, то

день проходить під гаслом: «Будь добрим до всіх, і не просто добрим, а добрим безмежно і безкорисливо».

«Хесед Шаарей Ціон» – благодійна організація, і її головне завдання – донести добро до людей. Від заходів, що проводяться співробітниками, від самовідданої допомоги волонтерів наші клієнти постійно отримують заряд позитиву, доброти. Це свято необхідно для того, щоб люди не забували, як важливо творити добро, не чекаючи від нього ніяких «дивідендів». Адже добро, яке ми даємо людям, неодмінно повернеться до нас сторицею.

Доброта – це якість, яка цінується, незалежно від свята, тому варто показати його не тільки з нагоди побачення, один раз, але якомога частіше і тим самим примножити радість.

ПОРАДИ ГОСПОДАРЦІ

Перевірка якості продуктів (початок у № 189)

Якщо ви хочете зробити варене м'ясо м'яким і соковитим, опустіть його не у холодну воду, а відразу в окріп. Бажано не різати його на дрібні шматочки, а варити цілим шматком.

Щоб уникнути появи цвілі у вже розкритій томатній пасті, змастіть її кришку сухою гірчицею.

Аби ваш кисіль мав смак, аромат і колір свіжих ягід, вичавлений з нього сік не потрібно кип'ятити. Варити потрібно тільки вже віджаті ягоди, цукор і крохмаль до густоти. Сік із віджатих ягід необхідно влити в готовий кисіль.

Буряк – це овоч, який вариться дуже довго, не менше 4 годин. Але можна варити одну годину, а потім поставити на 10-15 хвилин під струмінь холодної води, і буряк буде готовим до вживання.

Жир під прямими сонячними променями стає гірким. Шоколад, майонез і халва також швидко псуються і дуже бояться сонця.

Майонез із магазину не дуже корисний. Можна замінити його сметаною, додавши в неї гірчицю і жовток круто звареного яйця.

Птах, який не потрошили, має більший термін зберігання, ніж випотрошений.

Щоб замінити вино в підготовленому блюді (наприклад, комусь не можна вживати алкоголь або частування призначене і для

дітей), використовуйте замість нього оцет, в якому розчинені дві чайні ложки цукру.

М'ясо можна зробити м'яким, попередньо замочивши його в оцті, кислому молоці, буряковому розсолі або квасі.

Скибочка лимону або моркви, яку кладуть на ковбасу або під кришку банки з гірчицею, зроблять обидва продукти свіжими.

Не варто доводити каву до кипіння. Але, якщо ви перетримали її на вогні, повільно зніміть і додайте декілька крапель холодної води. Щоб кавка мала особливий смак, додайте в неї щіпку солі.

Аби рис вийшов білосніжним і розсипчастим, влийте у каstrулю, в якій він вариться, 1 столову ложку оцту.

Щоб здивувати всіх простотою та смаком пирогів, використовуйте змішаний фарш – м'ясо, моркву, сиру картоплю, м'ясний бульйон і гірчицю.

Для того, щоб сметана в підливі не згорталася, додайте в неї трохи молока.

Щоб капуста для начинки була м'якою, подрібніть її, залийте окропом та опустіть в холодну воду. Воду злийте, віджміть – і можна смажити. Колір не втрачається, капуста не темніє.

Вінегрет стане смачнішим, якщо у нього додати 1 столову ложку молока і 1 чайну ложку цукру.

ПРИТЧА

Де сховане щастя?

Вирішили ангели заховати щастя від людини.

– Треба сховати щастя на вершині найвищої гори, – сказав один.

– Ні, людина сильна. Вона зможе піднятися і знайти щастя.

– Тоді давайте сховаємо його на дні моря! – Запропонував інший.

– Людина допитлива, вона сконструює апарат для підводного плавання та знайде щастя.

Третій порадив сховати щастя у космосі, однак і це місце було відкинуто, оскільки рано чи пізно людина освоїть і космос.

І тоді останній, наймудріший ангел тихо сказав:

– Сховайте щастя всередині самої людини. Він буде так зайнятий його пошуками зовні, що йому й на думку не спаде пошукати всередині себе.

І ця порада була прийнята. І з того часу людина гасає по Землі, щоб досліджувати її всю, піднімається і спускається, пірнає і копає в пошуках речі, яку можна знайти тільки всередині себе.

Марк Штейнберг

“ЄВРЕЙСЬКИЙ ЦИТ СРСР”

Продовження. Початок у №177

Борис Ванніков, «АРЗАМАС -16», Юлій Харитон

Скорочено

Першим заступником Ваннікова був призначений генерал держбезпеки Авраам Завенягін, відомий керівник грандіозних будівельних проектів «Зекова», зокрема, полярного міста Норильська і його заводу. Другим заступником став Ігор Курчатів, який керував дослідженнями і розробками. Ванніков, починаючи такий грандіозний захід, в першу чергу зібрав представницькі збори в ЛИПАНІ, які тривали три дні: 5, 6 і 7 вересня 1945 року. Крім керівництва самого ПГУ, на нараді були присутні І. Кікоїн, А. Аліханян, А. Іоффе, А. Александров і Ю. Харитон. Були визначені три основні напрямки роботи та призначені особи, відповідальні за їх виконання. Перший напрямок — розробка самої бомби як атомного боєприпасу — очолював Юлій Борисович Харитон, який таким чином став генеральним конструктором «виробу А», так як воно було закодовано відразу. За постачання сировини природного урану відповідав Авраам Завенягін, за отримання збагаченого урану відповідав професор Ісаак Кікоїн.

«АРЗАМАС -16»

На нараді було вирішено питання розміщення об'єктів уранової програми. За прикладом атомного міста Лос-Аламоса, вони мали будуватися в так званих найсуворіше ізольованих закритих («номерних») містах, які повинні були надійно охоронятися. І першим вирішено було будувати «Об'єкт А-1» — місто, де й намічалася створити сам боєприпас — атомну бомбу.

Треба було знайти, визначити на карті та на місцевості такий пункт, який би задовольняв трьома основними вимогам: відстань від Москви не ближче 400 км; маскуваність — у глибині лісового масиву; наявність підприємства, на базі якого можна було б розгорнути експериментальний завод для конструювання бомб.

Підбирали місце для «Об'єкта А-1» удвох: Генеральний конструктор Юлій Харитон та перший градоначальник «Об'єкта» генерал держбезпеки Павло Зернов. Вони зупинилися на заштатному містечку Сарові, що існувало з XIII століття, захищеному в глушині Мордовського лісового масиву.

Саров відповідав і іншим вимогам. У ньому було промислове підприємство — завод № 550, що випускав снаряди для реактивних установок БМ — 32. Неповдалі було багато таборів ув'язнених мордовського «Темлага».

Ось підпорядковане цьому «Темлагу» будівельне управління, відоме як «Дубровлаг», і звело на 231 кв. км території лісового масиву всі основні споруди «Об'єкта А-1».

У нього потім було чимало назв, бо містечко Саров негайно зникло з усіх географічних карт, навіть військових, а також і з ужитку в документах, офіційних та приватних. Деякий час Атомград називався Арзамас-75, потім нагорі хтось помітив, що цифра розкриває відстань від справжнього міста Арзамаса і поставили навмання - 16. Ця цифра і прищепилась, і збереглася до сьогодні в найменуванні цього фантастичного міста. Спочатку всі лабораторії розміщувалися у будинках монастиря «Сарівська пустель», а співробітники лабораторій — у чернечих келіях. Але незабаром місто і так звана «промзона» розширилися, а кількість мешканців у них виросла на порядок,

незважаючи на найсуворіший відбір і режим — не секретності навіть — а глухої ізоляції. Робітники зони та випробувальні комплекси, які до цього часу називаються «майданчиками», розділені високими стінами та ділянками контрольно-трасової смуги, як на державному кордоні колишнього Союзу. По кутах — вишки з автоматниками та найпотужнішими прожекторними установками. Переходи з зони в зону категорично заборонені, і часом навіть сьогодні співробітники однієї зони не знають, чим займаються у сусідній. Категорично заборонені будь-які офіційні розмови в будь-якому місці, крім вашої зони. Всі абсолютно телефони знаходяться на безперервному прослуховуванні, як, втім, і переважна більшість приміщень. Виїхати з міста не набагато простіше, ніж в'їхати в нього: тільки за спеціальним дозволом. До 1960 року практично всі співробітники і члени їх сімей навіть не мали права йти у відпустку. Коли випускники шкіл збиралися вступати до вузів за межами Арзамаса - 16, їх від'їзд вимагав спеціального дозволу від самого Берії. Однак практично однакова система секретності та ізоляції панувала у всіх «закритих містах», а їх було дуже багато: Пенза - 19, Челябінськ - 40, Красноярськ - 26 і багато інших.

З них особливо важливим був об'єкт Д-1, який було вирішено побудувати біля селища Верхне - Нейвінськ на півночі Уралу, де ще в XVIII столітті відомий купець Демидов побудував великий чавуноливарний завод. Поруч з ним знаходилися величезні — площею понад 50 000 кв. м. — будівлі недобудованого (він був побудований під час війни) авіазаводу. Ця місцевість була безлюдною: будівельників - зеків за людей на той час взагалі не рахували. А саме вони — 30 000 ув'язнених, під керівництвом генерала О. Н. Комаровського, вдень і вночі будували газодифузійну установку під кодовою назвою Д-1.

Саме такий метод: поділ ізотопів урану на легкі і важкі за допомогою швидкодіючих газоподібних дифузійних центрифуг на той час був розроблений самостійно німецьким фізиком, лауреатом Нобелівської премії Густавом Герцем і академіком Ісааком Костянтиновичем Кікоїним. Винайдені ними центрифуги після хворобливих модифікацій встановлювалися на Д-1. Спочатку було всього 7 000 центрифуг, об'єднаних в 56 каскадів. Кожна центрифуга проганяла через численні діафрагми з мікроскопічними отворами газоподібний уран. Завод був розрахований на виробництво до трьох грамів високозбагаченого урану на добу, але на повну виробничу потужність вийшов тільки пізньої осені 1947 року. Але і тоді концентрація на виході не перевищувала 75 відсотків. А бойова частина вимагала 95.

Додаткове збагачення проводилося на вже діючому на той час об'єкті, розробленому під керівництвом Л.А. Арцимовича, який використовував метод електромагнітного поділу ізотопів урану. Однак цей уран для першої бомби не дозрів і його заряд було вирішено зробити з плутонію. А плутоній вироблявся в іншому «закритому» місті — Челябінську - 90. Саме тут ядерний реактор А-1 виробив достатню кількість плутонію для складання першої «закритої» бомби — Челябінську - 90. Саме тут ядерний реактор А-1 виробив достатню кількість плутонію для складання першої боєголовки, встановленої на бомбі №1.

Для цього ядерного реактора, а також для газоподібних дифузійних установок, електромагнітних центрифуг в той час природний уран добували далеко від них — в шахтах на півночі Таджикистану. Спочатку

таких шахт було всього три: уранова шахта біля села Табошари, шахта Адрасмана і фторурановий тунель біля села Кзил - Джар. А вже в 1946 році в Табошарі почав працювати перший спеціальний гірничо-збагачувальний комбінат, який випускав «жовтий піріг» — первинний урановий концентрат. Зараз це місто Чкаловськ, якщо ще не перейменоване таджиками.

У цих шахтах вже видобувалося багато урану, адже тільки для першого експериментального реактора F-1 знадобилося близько 50 тонн концентрату. Однак його видобуток здійснювався в основному вручну. Уран добували ув'язнені, які не мали ніяких захисних засобів. Так, вони й гадки не мали, що видобувають високорадіоактивний матеріал. Вони отримували великі дози радіації і, як правило, швидко гинули. Але їх тут же заміняли інші зeki.

Символічно, що на перших уранових шахтах ішаки - азіатські сірі осли, надійні і витривалі вважалися незрівнянно дорожче робітників. Кожний з них міг нести по два пакувальних мішки, підвішених з боків, по 35 - 40 кг. Можна уявити, скільки його тягнули ці ішаки, якщо рентабельною вважалася розробка уранової руди, в якій не менше 1,10 відсотка чистого урану вважалася, а на це були потрібні сотні і тисячі тонн.

ЮЛІЙ ХАРИТОН

Тим часом, розробка самої бомби велася ударними темпами, хоча центром самих робіт формально управляли: генерал МДБ Зернов, конструктор танків генерал Духов, за особистою вказівкою Сталіна призначений першим заступником Харітона. Насправді ж усіма науковими та виробничими процесами в Арзамасі - 16 керував Юлій Борисович Харитон, чия компетентність межувала з геніальністю.

Характеризуючи його, академік Є.Негін писав: «Харитон — людина рідкісного таланту, високого обдарування і водночас — безмежної працьовитості та скромності»; академік С.Воронін: «Його розум і талант створювали якби атмосферу нерівноправності, він пригнічував би будь-кого, якби не його на диво скромний і чуйний характер».

У цьому нарисі було б несправедливо не розповісти про Юлія Харітона докладніше. Думається, найбільш лаконічно та правдиво про нього написав журналіст С.Лесков: «27 лютого 1904 року в Санкт - Петербурзі в єврейській сім'ї народився Юлій Борисович Харітон. Для кожного небайдуже, в якій сім'ї людина народилася - виховувалася. Але радянська система звела значення родинних зв'язків у квадрат. Однак гірше походження, ніж у Харітона, для чекістів придумати було неможливо. Його батько був редактором кадетської газети «Мова». У 1922 році його на «філософському пароплаві» разом із Бердяєвим, Франком, Іллініним та іншими корифеями російської науки та культури вислали з Радянської Росії. Харітон-старший влаштувався в Ризі, видавав газету «Сьогодні», в 1940 році після приєднання Латвії до СРСР був заарештований НКВС та засуджений до вищої міри.

Мати Харітона була актрисою, грала в МХАТі, в 1910 році залишила сім'ю, в 1930-х роках емігрувала до Тель - Авіва. Справа батька Юлія Харітона лежала в сейфі Берії. І нікому не відомо, що мав на увазі цей зловісний людина, коли 29 серпня 1949 року після першого вдалого випробування атомної бомби, поцілувавши

Харітона в лоб, сказав йому «Ви не уявляєте, яке було б нещастя для Вас, Юлію Борисовичу, для Вас особисто, якщо б вона сьогодні не спрацювала». Харитон, однак, знав, що його чекає в такому випадку. Але промовчав ...

Харитон два роки працював у Кембриджі, підготував докторську дисертацію під керівництвом нобелівських лауреатів Резерфорда та Чедвіка. Важливу теоретичну роботу зробили він та Яків Зельдович: визначили умови, при яких відбувається ядерна ланцюгова реакція.

Ще 1939 року майбутній нобелівський лауреат Ігор Тамм сказав про роботу Харітона та Зельдовича: «Це відкриття означає, що може бути створено бомбу, яка зруйнує місто у радіусі 10 кілометрів». У 1940 році Іоффе зауважив: «Ви кажете про надзвичайну дорожнечу. Але якщо мова йдеться про те, щоб скинути півтонни урану і підірвати половину Англії, тут про дорожнечу можна не казати». Однак на відміну від американських та німецьких фізиків, які зуміли переконати свої уряди в необхідності роботи над зброєю, радянські вчені з такими ідеями до керівництва не зверталися.

У результаті СРСР відстав з атомною бомбою на кілька років, що багато в чому визначило подальший хід світової історії. Нарешті, Сталін, який розумів, що «кадри вирішують усе», знімає з посади керівника атомного проекту Молотова і призначає Берію. Про його роль у створенні радянської атомної зброї всі вчені, Харитон у тому числі, відгукувалися дуже високо: відмінний для тоталітарної системи адміністратор. Коли почалося побиття «чужої марксизму» квантової фізики, Харитон поскаржився Берії, що це ускладнює роботу над зброєю. Берія спалахнув: «Ми не дозволимо цим засранцям заважати вашій роботі!». Одного разу Берія сказав головному конструктору: «Юлію Борисовичу, якщо б ви знали, скільки доносів на вас! — Помовчавши, додав: Але я їм не вірю».

Маленького зросту, непоказний, дуже худий, зовні Харитон різко контрастував зі справою, за якою стояла величезна руйнівна міць. Через невибагливу зовнішність з ним часто -густо траплялися кумедні історії, коли провінційні вельможі не визнавали у ньому головного конструктора атомної зброї. До кінця 1980-х років його імені не знав ніхто, але він був повністю позбавлений марнославства і ніколи не пред'являв своїх чинів. З ним можна було поговорити про Гейнсборо, Гольбейна, Тернера, він радів томіку віршів Михайла Кузміна, був закоханий у Товстоногова.

Багато хто дивувався: чому на Арзамас-16 поставили Харітона - м'яку, інтелігентну людину, яка зовсім не була схожа на начальника сталінських часів? Він був старорежимно ввічливий, ніколи не сівав раніше іншої людини, завжди подавав пальто, самим страшним словом у його вустах було «чорт!» Але Харитон мав рису, яка відзначалася всіма, хто знав його, і відрізняла від усіх, хто працював поруч: феноменальна відповідальність.

Харитон напам'ять знав тисячі креслень, які супроводжували кожний виріб. Він сидів у кабінеті до глибокої ночі, але о 8 ранку завжди був на роботі. Довгі наради у вихідні були звичайним явищем, він м'яко і сором'язливо вибачався перед співробітниками за черговий виклик, передавав вітання їх дружинам.

Далі буде

НЕВГАСИМИЙ ВОГОНЬ ХАНУКАЛЬНИХ СВІЧОК

... І цього разу, як завжди: про невгасиме світло людського щастя, про радість від Бога, закладені в кожному з нас, про те, як переплелися і однаково важливі земні і вищі принципи, які повертаються до дива.

У день, коли запалили другу свічку, в Культурному центрі Благодійного фонду «Хесед Шаарей Ціон» на знак цієї події відбувся концерт. Програма, підготовлена центром, яскраво називалася «Палай, палай, Ханукія!».

І, звичайно ж, першим у виконанні хору урочисто прозвучав гімн «Маоз Цур», що свідчить про радість перемоги. А потім, немов свічки, запалені одна за одною, концертний номер за номером, виступ після виступу набув характеру вібудованого святкового сюжету.

Органічно його доповнювали розповіді, що йдуть з давнини як вчення, часом схожі на легенди, в яких уважний слухач може вловити алегорію притчі. Кумедні випадки ожили навіть в оповіданнях, деякі спогади були пов'язані з теплом і чудовим ароматом ритуальних пончиків і млинців, латкес.

Розповіді про кулінарні шедеври настільки наситили уяву, що подальший вихід хореографічного ансамблю «Фрейлехс» сприймався як природне бажання рухатися і «розтруситися». Танець був запальним, «Севіон» – дійсно динамічним, як розкручена дитяча дзига. Як алегорія виглядала хореографічна композиція, де виконавці перебували в чорно-білих одягах, уособлюючи вічну боротьбу темряви і світла, добра і зла. А в якості символічного апофеозу – танець з палаючими свічками. У

маленьких вогнях було тепло сімейного вогнища, і світло, яке є в душі.

Своєрідним продовженням ханукальних оповідань стали постановки театральної студії «Одеські дворики». Скetch був зіграний під відому пісню «Снігопад». Героїня Ірини Александровської відкидала пропозиції різних чоловіків, – її обранцем був не багатий турок і не вуличний мачо, а єврей з пейсами.

Ханукальні вірші читала Тетяна Крупник. Свиток, в якому вони були написані, хоча і сучасний, за силою традиції не поступався древнім манускриптам з Мертвого моря. Вірші закінчувалися вигуком, що розкриває сенс Хануки: «Запали свічку, і Б-г тебе побачить!»

Зворушливі сцени розігрувалися подружніми парами. Так, Світлана Потапенко-Калугіна і Гаррі Перельдик у своїй авторській творчості, проводячи паралель з глечиком масла, знайденим в

храмі і невмирущим почуттям, ставлять поруч один з одним загальнолюдську та

особисту любов, яка ніколи не може закінчитися.

Ще один дует – Інна Вайнблат-Шафір і Семен Вайнблат – показали свою артистичну мініатюру, в якій саме в Хануку сталося диво – несподівано, після десятиліть повоєнної розлуки, зустрілися б р а т і сестра.

Замість того, щоб сумувати і скаржитися – краще зробити добру справу і допомогти в цьому ближньому. Так кружляла і звеніла, сміялася, торкалася душі і знову злітала зі смичком у височині єврейська музика. На скрипках грали волонтери, учасниці клезмерського ансамблю «Старі клезмери» Оксана Прокопенко та Вікторія Волох. Їх доповнювали бубен, барабан, фортепіано. Солістка Одеської філармонії, лауреат багатьох міжнародних конкурсів

Людмила Третьяк виконала єврейське танго «Я так тебе кохаю» ідішем. Воно гармонійно поєдналося з українською веселою піснею «Розшечи мені кучері», супроводжуваною жанровим танцем Маші Ростовської та Віктора Федорова.

Під загальні оплески були представлені і названі учасники концертного дійства: керівник єврейського пісенного хору «Файерлех», лауреат міжнародних конкурсів Ганна Слободяник, керівники Літературної студії «Відвертість» І. Вайнблат-Шафір та С. Вайнблат, керівник танцювального колективу «Фрейлехс» Людмила Філіппова, керівники театральної студії «Одеські дворики» І. Александровська і Михайло Крупник.

На сцену також були запрошені автор ідеї програми Ісання Разинькова, Олена Чернуха, Тетяна Гудович, Наталія Крошкіна, Марина Конькова, Анатолій Ігнат'єв, який дебютував у концерті, та інші учасники програми. Подяку було висловлено звукорежисеру Олександр Фінгеруту. Всім їм, на чолі з організатором цього святкового концерту Ганною Розен, пролунали громові оплески.

Люди вийшли із зали з посмішками на обличчях і святом у серці. Глядачі щиро співпереживали тому, що відбувалося, немов ставали єдиним цілим з артистами. Лише одні чітко висловлювали це на сцені, а інші їх підтримували. Це було справжнім дивом людського спілкування.

Владислав Кітик

ПОВЕРНЕННЯ ОЛЕКСАНДРА ГАЛИЧА

“Пльвём... Пльвём! Куда ж нам пльть?!..”
Александр Галич “Опыт прощания”

Про Одесу та одеситів Галичем написана балада “Спогад про Одесу” і роман “Блошиний ринок”, який, на жаль, він так і не встиг закінчити, залишилася тільки перша й, на жаль, єдина частина – “Прощавай, Одеса!”

Але повернемося до програми.

До речі, перший, так званий “афішний” концерт Олексія Семенищева був присвячений саме Олександр Галичу і називався “Мій отчий дім”.

А якщо зазирнути в ще більш далекі часи – у шкільні роки Олексія, то і там присутнє ім'я Олександра Галича та одна з його іронічних пісень-балад.

Цей епізод був описаний ним в оповіданні “Дзвінкий обруч”. Так, крім усього іншого, точніше – на додаток до всього іншого, Олексій ще й талановитий оповідач історій, у яких читач побачить і впізнає Одесу

й одеситів, а може, і себе. Уривок з розповіді глядачі почули у виконанні майстрині художнього слова, лауреатки міжнародних та муніципальних літературних премій імені Костянтина Паустовського, Івана Рядченка, міжнародної премії ім. Бели Ахмадуліної “Срібна Троянда”, муніципальної премії “Культурна Столиця” – Олени Куклової.

Олексій назвав свою книгу “Десять історій”. Книга вийшла в одеському видавництві “Друк” у 2020 році.

Багатьом глядачам добре знайомі балади і пісні Галича, розказані просто, про прості – життєві – ситуації, сповнені іронією і сарказмом, бодем і смутком.

Балади ці – теж історії. І Галич їх не співав, а саме розповідав під гітару. У колі близьких друзів – на кухні, або у глядацькій залі, голос його лунав негolosно, довірливо, і з перших же слів виникала атмосфера абсолютної довіри – не можна було не вірити цим історіям, настільки правдиві й нехитрі були вони.

Така ж довірча і тепла атмосфера щирості виникає і на концертах Олексія Семенищева, і кожна історія-пісня – балада наче відвертість.

Олексій досить часто звертається до творчої спадщини Олександра Галича. Нещодавно у Всесвітньому клубі одеситів їм було представлено програму до 104-річчя від дня

народження поета під назвою “За чужий сум” за участю Валерія Черніса.

Програма, присвячена Олександр Галичу, перша у 2023 році, що пройшла офлайн у БФ “Хесед Шаарей Ціон”.

З того, що пролунало, чули неодноразово, завчено напам'ять.

Тут би саме час згадати про пророцтва.

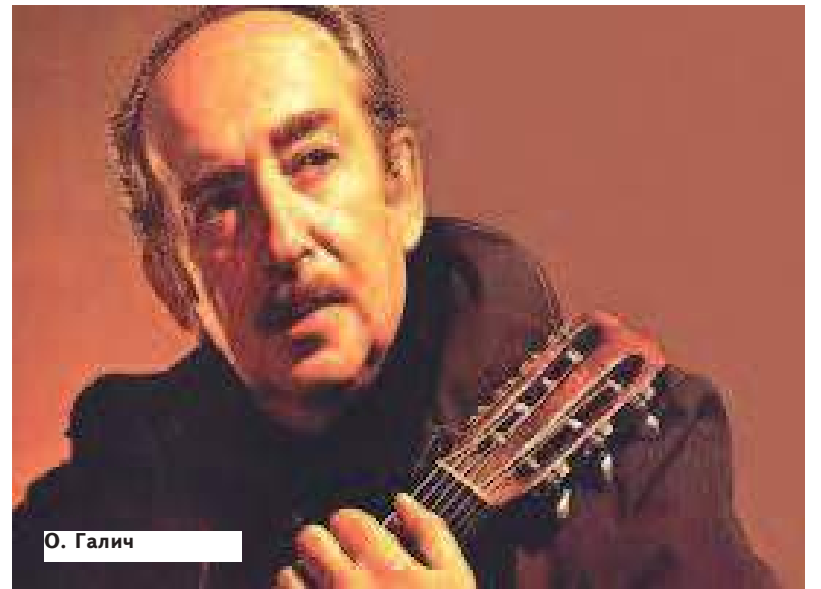
У піснях і віршах Галича – все є пророцтво. Не надумане, не вгадане, відчуте і пережите.

Найголовніше з пророцтв – про повернення. Те, що збулося і втілилося в життя.

«Послушай, послушай – не смейся, –
когда я вернусь,
И прямо с вокзала, разделавшись
круто с таможенной,
И прямо с вокзала в крошечный,
ничтожный, раёшный
Ворвусь в этот город, котрым казнюсь
и клянусь
Когда я вернусь, о, когда я вернусь...»

Неважливо, про яке місто писав Галич. Важливо інше: він знов та знов повертається в серця і пам'ять читачів і глядачів.

Повертається, завдяки виконавському таланту Олексія Семенищева, його вмінню

О. Галич

донести до глядача історії, розказані та заспівані понад півстоліття тому людиною, що не боялася казати правду, якій можна і треба вірити, поетом Олександром Галичем.

Вступне слово до програми сказала керівник Культурного центру Заслужений працівник культури України Ганна Розен. Захід відбувся за участю музиканта, виконавця, соліста клезмер-бенду “Мамині діти” (Одеса), члена Всесвітнього клубу одеситів Валерія Черніса.

І на закінчення хотілося б згадати слова Олександра Галича з незакінченого роману про Одесу: “Одесса, как известно, самый необыкновенный город на всём белом свете. Я знаю это твёрдо и не советую никому спорить со мною по этому поводу...”

Ми-то вже точно не станемо сперечатися. Ми живемо в цьому дивовижному місті, в яке завжди хочеться повертатися – як у рідну домівку.

Людмила Шарга

О. Семенищев і В. Черніс

ОДЕСА У СТАРИХ ФОТОГРАФІЯХ

Рубрику веде Ілля Перстньов

ФРАНЦУЗЬКИЙ БУЛЬВАР

Шановні читачі, сьогодні ми зробимо невелику прогулянку Французьким бульваром. Для одеситів він буває різним. Хтось любить гуляти там восени, коли дерева стають жовто-коричневими, а опале листя покриває стежки санаторіїв, тротуарів і трамвайних колій. Хтось любить бульвар влітку, адже через нього пролягає безліч шляхів до пляжів Одеси і назад, а в його тіні можна сховатися від палючого сонця. Хтось любить його навесні, коли розпускається листя і з'являється шелест трамваїв. Іншим подобається взимку на бульварі, коли йде сніг і там приємно гуляти в рідкісні сонячні зимові дні.

Колись це був район багатих приватних дач. На дачі французького купця Жана Рено, наприклад, Олександр Сергійович Пушкін зустрівся зі своєю коханою, чи з однією?

Де ж була ця дача? «Там, за старою аркою», народна чутка пов'язувала ці місця з пам'яттю про поета. «Ворота в мавританському стилі, — писав В. Катаєв, який жив неподалік на вулиці Пироговській, — через ці ворота, була легенда, молодий вигнанець. Пушкін ходив до моря». Але легенди, протистоючи часу, часто пасують перед фактами, і вийшло так, як пояснюють дорогу в Одесі: «Бачите будинок? Так це не там...» За часи Пушкіна не дача, а цілий хутір Рено був розташований там, де пізніше знаходилася дача градоначальника Г.Г. Маразлі, а зараз — санаторій імені В.Чкалова. Від дачі Маразлі залишилися занедбана оранжерея і парк, на тлі якого бульвар плавно повертається до моря.

Багато що на Французькому бульварі досі дихає старовиною: різьблені двері будинку №5, увінчані монограмою «ММ» — Микола Михайлов, решітки витонченого мереживного лиття, цегла огорожі винзаводу. І навіть поворот бульвару проти дачі Маразлі має свою історію. Зараз нам важко уявити, яким був бульвар до 1902 року. Мало-Фонтанська дорога — вона виляла з боку в бік, звужувалася і розширювалася, уздовж багатьох дач замість парканів стояли земляні вали, так чи інакше обсажені чагарниками і акаціями, тротуарів не було зовсім, а мощення з невеликого панцирного ґрунту колесами закінчувалося за нинішнім санаторієм «Аркадія». Можливо, ще довго Мало-Фонтанська дорога прибувала б у цій непрезентабельній якості, якби не з'явився в Одесі 1894 року Василь Іванович Зуєв, який обійняв посаду міського інженера. Він захопився ідеєю реконструкції дороги і реалізував її. Що було дійсно дивом, поперше, коли звичайна сільська дорога перетворилася в фешенебельний бульвар, мальовничий у всі пори року. А по-друге, — домовитися з усіма власниками дач і земельних ділянок про зміни.

За проектом Зуєва були влаштовані широкі тротуари, брукувка була покрита дьогтем, пізніше замінена на ідеально зроблену брукувку і полотно покладено під електричний трамвай.

Господарі дач Мало-Фонтану на 10 років надали місту безвідсоткову позику для фінансування всього, що потрібно зробити та викупу смужок землі. Для цього треба було відрізати їх від приватних володінь для розширення та випрямлення бульвару. Деякі люди віддавали землю безкоштовно, наприклад: С. Ісакович, власник знаменитих лазень, Ф. Скведер, власник кафе «Фанконі» і багато інших. Але кілька людей навідріз

відмовилися продавати свої смуги землі, і їх довелося відчужувати Вищим указом імператора. Серед тих, хто відмовився, як не дивно, був і Г.Г. Маразлі. Мабуть, він не зміг «вирізати живцем» свій прекрасний, усіяний мрамурними скульптурами парк. Місто поважало людину, яка жертвувала сотні тисяч рублів на благодійність і не відчужувало землю від Маразлі. Але, на

жаль, зазначав В. І. Зуєв, «Мало-Фонтанська дорога отримала поворот проти своєї дачі і тим самим втратила прямолінійність і перспективність морського виду». І залишив нам попередження: «було б непростенною помилкою перетворювати цю місцевість в міські вулиці з щільною забудовою».

На представлених фотографіях ми бачимо Французький бульвар початку 20 століття.

Новини світу, України, Одеси

Президент Казахстану Токаєв розпустив парламент та призначив дострокові вибори.

В Одесі знизилася захворюваність на COVID-19.

Одеса отримала понад 16 млн євро допомоги від міжнародних фінансових донорів.

У Берліні урочисто відкрили Одеську площу — Odesa Platz.

2 січня в Одесі зафіксували температурний рекорд за останні 129 років — температура повітря становила 15,7 градуса.

Прийнято рішення про будівництво в одеському регіоні заводу з виробництва екологічно чистого біопалива, яке отримують із торфу, деревних відходів та відходів сільського господарства або з вугілля.

Під генеральним консульством Грузії в Одесі пройшов мітинг на підтримку Саакашвілі з вимогою перевести ексголови області до німецької клініки на лікування.

Пам'ятник Дюку помили, мішки з піском зараз укривають лише постамент, але сам Дюк повністю відкритий для огляду.

Демонтований пам'ятник Катерині II розміщено на території художнього музею. Скульптури, які мають художню цінність, будуть знаходитися в приміщеннях. Кінні пам'ятники Суворову стоять біля внутрішнього дворика.

У театрі юного глядача відбулася прем'єра вистави «Будьте ви щасливі!», присвяченої Одеському ГОСЕТ — державному єврейському театру, який у 1930-х роках займав будівлю, де зараз знаходиться ТЮГ. Постановка дає змогу відчутти тодішній мовний колорит та неабиякий гумор нашого міста.

Одеситку Вікторію Мотрічко визначено лідером оновленого рейтингу Всесвітньої Федерації з шашок (FMJD) станом на 1 січня 2023 року.

На сцені Одеської обласної філармонії ім. Давида Ойстраха відбулася презентація музично-хореографічного шоу «Новорічна Одісея».

У Музеї одеського електротранспорту можна побачити раритетні одеські трамваї — знаменитий відкритий прогулянковий трамвай з перекидними спинками сидінь, «тягни-штовхай» (вагон з двома кабінами водіїв), поливальний і снігоочисний вагони.

На бульварі Жванецького з'явився дивовижний об'єкт — відкрита скринька під назвою «Вулична взаємодопомога». Ви підходите, берете те, що залишили там добрі люди, і самі залишаєте щось на полиці.

У новому навчальному семестрі більше тисячі учнів вийдуть навчатися у очному форматі за заявами батьків. На початку року їх було лише трохи більше 3 тисяч.

О Л Е Г Б Е Л А К О В С Ъ К И Й : З І Р К О В И Й Л І К А Р

Під час телетрансляції матчів збірної СРСР з хокею, коли її тренували легендарні Анатолій Тарасов і Аркадій Чернишов, коментатори, крім складів команд та їх наставників, завжди називали головного лікаря радянської хокейної дружини. Це був невисокий на зріст чоловік з симпатичним обличчям, якого звали Олег Маркович Белаковський. В руках він завжди тримав спеціальну валізу, в якій було все необхідне для надання першої медичної допомоги травмованим хокеїстам. Звісно, у ті далекі часи ми й не здогадувались, що ця людина – наш земляк.

Народився Самуїл (надалі будемо називати його, як він сам побажав, Олегом) Белаковський 6 вересня 1921 року в Єлісаветграді у родині земського лікаря Белаковского Марка Самуїловича (1870-1938), про якого він згодом згадує: «...В моєй пам'яті он остався добрым, умным и необыкновенно бескорыстным человеком. Вспоминаю, как к нам приезжали крестьяне из отдаленных сёл: «Доктор Белаковский дома?», и папа, ни слова не говоря, невзирая на время суток и погоду, брал свой чемоданчик и ехал. Потому что кому-то требовалась его помощь. При этом, не дай Бог предложит ему какое-то вознаграждение! В этой связи однажды случилась история, которую я помню в деталях до сих пор. Однажды к нам приехали бывшие пациенты отца, которые, пользуясь его отсутствием, уговорили маму принять в знак благодарности небольшой мешочек со свеклой и луком. Бедная мама не удержалась от соблазна, ведь время было

очень голодное. Приготовила на ужин из этих овощей суп и винегрет. Когда отец узнал, откуда такое богатство, устроил маме форменный разнос, но вкус того необыкновенного винегрета я ощущаю на губах даже сейчас...»

Матір Олега звали Фаїною Моїсеївною (1879-1942). До 1937 року Белаковські жили в Олександрії – розповідає краєзнавець Володимир оський. Олег навчався в школі, грав у футбол та хокей за шкільні збірні. А потім сім'я переїхала в місто Сестрорецьк Ленінградської області, де батько працював у заводській поліклініці.

Тут Олег Белаковський познайомився і на все життя заприятелював з Севою Бобровим (1922-1979) – геніальним, без будь-якого перебільшення, футболістом і хокеїстом. Вони навчалися в одній школі, грали в одній команді. Поет Євген Євтушенко присвятив великому спортсмену вірш «Прорыв Боброва».

Звісно, з вибором професії в Олега Белаковського проблем не було жодних – ще в дитинстві під впливом батька він вирішив стати лікарем. У 1939 році юнак вступив у Військово-медичну академію ім. Кірова, закінчив її у 1943. Його залишили ад'юнктом, але після наполегливих звернень він отримав призначення в Повітряно-десантні війська. У складі ПДВ брав участь в боях з німецько-фашистськими загарбниками на

Карельському та 3-му Українському фронтах. В липні 1944-го був важко поранений. Служив старшим лікарем 302-го Гвардійського стрілецького полку, який знаходився в Польщі, потім в Угорщині, де були важкі бої поблизу озера Балатон. Війна

для Олега Белаковського скінчилася 12 травня 1945 року в Чехословаччині. До січня 1946 року тривала служба в Центральній групі військ в Чехословаччині та Угорщині, звідти був переведений до Московського воєнного округу, а з травня 1949 року – на Далекий Схід. У

Примор'ї Белаковський служив замісником начальника медичного відділу повітряно-десантного корпусу, лікарем – експериментатором по стрибкам з парашутом. З початку війни він здійснив 153 стрибка!

Був нагороджений 7 орденами та 30 медалями.

У 1951 році за клопотанням Всеволода Боброва Белаковський був призначений лікарем футбольної та хокейної команд ВПС, створених Василем Сталіним. З 1954 року він – лікар легендарної футбольної команди ЦДКА. З 1955 до 1987 року наш земляк брав безпосередню участь у підготовці (медичне обслуговування) провідних радянських спортсменів до відповідальних міжнародних змагань. Був, зокрема, лікарем збірних команд СРСР з

футболу – чемпіонів Олімпійських ігор у Мельбурні (1956) та хокею – чемпіонів зимових Олімпійських ігор 1972 (Саппоро) та 1976 (Інсбрук). Обслуговував футбольні та хокейні збірні СРСР на багатьох чемпіонатах світу і Європи, перші зустрічі з канадськими професіоналами у 1972 та 1974 роках. Олег Маркович буквально ставив на ноги після важких травм багатьох прославлених спортсменів: Владислава Третьяка, Валерія Харламова, В'ячеслава Фетисова та інших.

Белаковський розробив низку методик визначення функціонального стану спортсменів, відновлення хворих і травмованих. Створив «школу Белаковського» у спортивній медицині. З 1987 року – полковник у відставці. У 2005 році Олег Маркович удостоєний Міжнародної премії «Професія – життя» у номінації «Великий цілитель». У 2006 році його бронзовий бюст з'явився на Алеї Слави ЦСКА. Белаковський – автор книг мемуарів «Эти настоящие парни» (1981), «Как возрождалась футбольная команда ЦДСА» (1991). Лауреат Міжнародної премії «професія – життя» (2009).

Був одружений з Ніною Георгіївною Белаковською. Мав сина Марка Самуїловича Белаковського (кандидат медичних наук, заввідділом Інституту медично-біологічних проблем), та доньку Віру Самуїловну Маркову-Белаковську (тренер з фехтування).

Ірина Мармер

«АГЕНТ КДБ ГОВОРИТЬ НА ІДИШ»

Мої прізвище, ім'я та по батькові: Срулевич Мойсей Юделевич. Уявляєте, як це звучить для російського вуха? І особливо якщо ти після школи потрапляєш до прикордонних військ. Єдиний єврейський хлопець на весь округ.

При перекличці прізвище викликало вибух сміху. Старшина Войтенко вимовляв строю, що недобре сміятися з прізвища солдата... Срулевича (сміх переростав у регіт), і із задоволенням повторював її знову (гомеричний регіт).

Значно пізніше я зрозумів, чому мене з п'ятим пунктом закликали служити у відомство КДБ: у 18 років я мав 187 см на зріст і 90 кг ваги.

Загримів би я в якусь Комі АРСР охоронцем до табору. Врятував чистопис. Я був уродженням каліграфом. Ось таке рідкісне поєднання «Дядька Степу» та «князя Мишкіна». І тут я був нарозхват. Оформляв червоні куточки, виписував посвідчення, грамоти...

Невдовзі перевели мене з Ізмаїла до Одеси. Писав адреси в обком, Київ і навіть особисто Андропову з нагоди його шістдесятиріччя.

Одеса! Майже три роки безтурботного і неповторного вже потім життя. Залишався час і на море, і на танці в Шевченківському парку, і на

театри, особливо оперету. У ті роки був зліт слави Михайла Водяного.

А тепер – до чого веду розповідь. Читаю на афішних тумбах: «Співачка Нехама Ліфшицайте. Єврейські пісні».

Мені, племіннику дядька Езри Шварца, кантора нашої Джуринської синагоги, та не пійти?

Вирушаю за кілька днів до початку гастролей за квитком, а вони всі продані. Довелося попросити мого начальника допомогти.

– Заговорила рідна кров, Срулевичу.

– Давно не чув нічого єврейською.

Подзвонив він у філармонію. Уявляю, який там стояв переполох. Білет, до того ж безкоштовний, у центрі першого ряду, чекав на мене в касі.

Випрасував я свою синю форму (адже костюма у мене не було), начистив до блиску черевики, відполірував на кашкеті кокарду і вирушив на концерт.

Такі збори євреїв я побачив уперше. І яких євреїв! Музикантів у метеликах, художників із довгим волоссям, старих меломанів із акуратно підстриженими борідками.

А жінки! Я серед усіх виглядав «синьою вороною». Але переді мною розступалися, шушукалися за спиною, вимучено посміхалися.

Сусідка ліворуч, огрядна мадам з пенсне на носі, застигла, коли я сів поруч, і косила очима не перестаючи.

Сусід праворуч, дідок, спирався на палицю з набалдашником у вигляді лева і розкланювався з багатьма:

«Здгастуйте, добгий вечіг, доброго здогов'я!»

Всі зверталися до нього: "Доктор Цикліс!"

Всі, побачивши мене поряд, швидко-швидко ретирувалися. Він же, піднявши високо голову, дивився на мене з подивом.

Моя присутність створила напружений стан у залі. До мене долинали:

– У залі кадебешник.

– Він стежить за доктором Циклісом.

Усі дивилися на мене. Я відчув себе нішт гіт. Як розрядити атмосферу? Не можу ж я встати і сказати їм, що я такий самий єврей, як і ви, що я пам'ятаю досі пісні на ідиш, що я прийшов насолодитися музикою. Я попросив у сусідки програму. Вона неохоче простягла її мені. Я почав читати вголос: «Варничекс», «Ломир зих ібербейтн», «Шир аширим»...

– Ір ред аф ідиш?

– Аваде, звичайно.

Ілля Рудяк

– Ер з аїд, ер ред аф ідиш! – гукнула вона, підводячись. По залі від першого до останнього ряду пройшла хвиля:

– Ер ред аф ідиш! ...

Нехама Ліфшицайте була на висоті, в ударі. Співала вона чудово. Чистий голос, чудова вимова, виразні руки!

У перерві мене затягли в буфет і нагодували вдосталь – «голодненького, бідненького єврейського солдатика».

Після концерту доктор Цикліс повів мене з собою за лаштунки та представив співачці.

На сцені вона здавалася мені високою, а тут красуня-підліток. Я попросив надписати листівку.

– Вперше замість свідчень даю автограф чекісту. Таке буває нор ін Адес, – пожартувала вона.

Полковник Булігін запитав мене наступного дня:

– Ну, як тобі «Варничекс»?

– Смачні, товаришу полковнику.

– Наші там були. Звіт маю. А що вона написала тобі на листівці?

– «На добру пам'ять, з любов'ю, Нехама».

– Красень (з наголосом на останній склад), йди, пиши вітання Щербицькому із присвоєнням йому звання Героя Соціалістичної Праці.

Така була міліха!

ВОЛОНТЕРСЬКА ВІТАЛЬНЯ

Проект "Крила доброти"

Рубрику веде Віра Шаховцева

ЛЮДИ "ЗОЛОТОГО ВІКУ"

З цього номера, ми починаємо публікувати в газеті "Добра справа" цикл статей, присвячених проблемам, з якими стикаються (або можуть зіткнутися) люди "золотого" віку.

Семен Вайнблат

ЛЮДИ "ЗОЛОТОГО ВІКУ"

Старість називали "золотим віком", і цей вік зберігає свої скарби. Старість має свої радощі, свої таланти.

Золотий вік радує, як і золото осені. Осінь — це, перш за все, рясний урожай, плоди попередніх трудів, без яких нове покоління не протримається. Що нас втішає в старості?

Робота, активність, зайнятість. Поки ми щось робимо, старість, здається, пропала. І як тільки ми складемо руки і будемо сидіти на одному й тому ж місці, старість заволдіє нами. Вона прийде, як негатив, як докір всьому і всім. Відсутність зайнятості буде виражатися в непотрібних думках, які займуть простір розуму. Якщо ви замкнетеся у собі, вас розчавить образа.

І все навколо вас здаватиметься неправильним: не так ходять транспорт, не так тече вода з-під крана, не так живуть сусіди, і уряд є головним винуватцем. Все це позбавляє нас щастя.

Коли у вас є добрі почуття хоч до когось, то це добро вже всередині нас, воно зігріє душу. «Старість не захищає від любові, але любов захищає від старості» (Коко Шанель). Попереду життя без старості, яке ми називаємо "життя нестаріюче". Душа не знає зморшок, вона вічно молода. Краса чистої душі не псується старіючим тілом. Гарний настрій і позитивний настрій — вагомий фактор довголіття. Сміх не подовжує наше життя, він просто не вкорочує його на протигагу стресам і нервовим напруженням, які є факторами ризику розвитку багатьох захворювань.

Про початок старості в різних країнах і в різний час існували різні думки. Гіпократ визначав його у віці 56-60 років, а китайські вчені — після 70. В епоху Відродження початок старості вважався з 50 років у чоловіків і з 30 у жінок.

Старість і вік — це не одне і те ж. Вік ми сприймаємо порізно у різні періоди життя (в 15 років 30-річні вважалися старцями, зараз 60-річного чоловіка вважаємо юнаком). Поняття «вік» можна розділити на кілька категорій:

хронологічний — для визначення дати виходу на пенсію, призначення пільг. У різних країнах він різний (Китай — 60, Швеція — 75). Люди творчих професій (композитори, художники, поети) взагалі не виходять на пенсію. Люди, зайняті виснажливою діяльністю (шахтарі, вчителі, танцюристи), рано виходять на пенсію.

фізіологічний — вказує зміни в організмі

психологічний — вказує, як себе почуває людина. «Я тільки починаю жити, виходжу на пенсію, корову заведу...» (Листоноша Печкін).

ВОЗ говорить про цю періодизацію:

60-75 років — літній вік, так звана молода старість;

75-90 — похилий вік, так звана зріла старість;

90+ — старечий вік, довголіття.

Термін людського життя в єврейському світі закладений в 120 років — вік смерті Моше. Тобто 60 років — це лише половина терміну, але суспільство часто нав'язує нам думку про те, що пора "звикнути до землі", і багато хто починає вірити і доживати.

Ніхто не знає, скільки йому дано років. Француженка Жанна Кальман померла у віці 123 років. Якби вона готувалася до смерті після 60, то прогавила б більшу частину свого життя. Більшість пенсіонерів помирають не від хвороб, а від втрати інтересу до життя і зниження активності. Невикористані тілесні функції перестають працювати. Психологічні установки загострюють картину. Багато людей у фразі "золотий вік" чують нотку лицемірства — красиву обгортку гіркої таблетки. Але це не так! Насправді старість — це час свободи. Ви більше нікому нічого не винні. Крім себе. Бурі, що відбушували, залишають ясність і розуміння людей. Тепер у вас є час вдивлятися в них, спілкуватися, бути розбірливими. Ви можете допомогти порадою та вчинком. Все, про що ви мріяли і зволікали, тому що не було ні можливості, ні часу, ні досвіду, тепер до ваших послуг. Можна займатися творчістю, вчитися, рости...

На жаль, суспільство часто нав'язує нам свої постулати про золотий вік. Наприклад, наступним чином:

1. Якщо ви не займалися фізкультурою в юності, то починати після 60 вже пізно. Якщо людина ніколи не робила вправ, а в зрілому віці їй сказали, що необхідно поліпшити його стан, то, звичайно, починати його потрібно, дозовано і розмірено. Людина може усвідомити, зрозуміти і змінити своє життя в будь-якому віці.

Літнім людям більше нічого не потрібно». Але потреби літніх людей і молодих однакові. Це і фізіологічні потреби (їжа, питво, повітря), і потреба в захисті, безпеці, любові і повазі до оточуючих, впевненості в завтрашньому дні, матеріальному забезпеченні, самооцінці і спілкуванні.

«Мозкова активність знижується з віком».

Останні дослідження показали, що найпродуктивніший вік людини — від 60 до 70 років. Другий за продуктивністю — від 70 до 80. Третій — 50-60 років.

До 50 років ми ще не досягаємо свого піку. Гете у віці 83 років подарував людству свого «Фауста»; фізіолог Павлов до останніх днів свого життя (86 років) плідно працював і збагачував науку; Галілей зробив велике відкриття у віці 70 років;

Старий Завіт розглядає довголіття як дар від Бога, як прояв Найвищого Милосердя. Авраам просив у Всевишнього старості (зморшки, сивина та інші атрибуты), коли Іцхак виріс, щоб люди могли розрізняти, хто з них молодий, а хто вже мудрий. І зовсім не для того, щоб біловолосих людей відлучили від активного життя або вони опинилися від неї. Це великий гріх!

Дійсно, ми всі старіємо. Але вік — це не діагноз. Більшою мірою те, що робить нас старими чи не старими — наше власне ставлення до цього питання. «Ти можеш народитися старим. Але також можна померти молодим у старості» (Жан Кокто). Будь-хто з нас готовий жити, не заглядаючи у паспорт, не замислюючись про цифри і не слідує чини шаблонам, які нібито відповідають тому чи іншому віку.

Старість — це не обов'язково погана пам'ять або хвороба Альцгеймера. Так, захворювання, пов'язані з пам'яттю та іншими функціями мозку, частіше зустрічаються у людей старше 70 років. Але вони походять не від старості, а від попередніх хвороб, способу життя та інших обставин. Не набивайте голову похмурими стереотипами — краще частіше ходити, читати, вирішувати завдання, кросворди, медитувати, вести активне і насичене життя. Не витрачайте час на роздуми про старість і хвороби. Пам'ятайте, що за роки життя імунній системі людини вдається подолати величезну кількість вірусів та інфекцій, а значить, вона виробляє ефективний захист від них в майбутньому. Чим старше ми стаємо, тим менше у нас потенційних «ворогів».

При уявній очевидності думки про те, що організм протягом багатьох десятиліть експлуатації (а часто всупереч «інструкції») зношується і розпадається, людина найчастіше може значно уповільнити цей процес. Приречено-пасивне очікування фізичного занепаду та відповідний настрій на неминучу немічність — підвищують ймовірність подібних

явищ. Якась фізична «амортизація», скажімо так, дуже ймовірна. Але нам вирішувати, чи будемо ми контролювати свої очікування, плани, фізичну форму і здоров'я — або надамо все вирішувати нашим страхам, пов'язане зі старінням.

Чому передне лобове скло автомобіля таке велике, а дзеркало заднього виду таке маленьке? Це тому, що наше минуле не таке важливе, як наше майбутнє. Тож, дивіться уперед і не зупиняйтеся. Тривога не вирішує завтрашніх проблем, вона забирає сьогоднішній спокій.

М. Амосов писав: «Не покладайтеся на медицину. Вона добре лікує багато захворювань, але не може зробити людину здоровою. Це вимагає ваших власних зусиль, постійних і значних. Заміни ти його нічим не можна. На щастя, людина настільки досконала, що майже завжди можна повернути своє здоров'я».

Як ви ставитесь до старості, як ви до неї готуетесь і чого від неї очікуєте — такою вона і буде. Тому ми будемо думати позитивно, щоб жити довго і щасливо. Молодість — це, перш за все, блиск і іскра в очах. Це ідея: «Є до чого прагнути!». Якщо вона є, то ваше обличчя буде світитися, і його побачать всі навколо, і ви в першу чергу.

Може бути одночасно старість і «похмура пора», але треба зробити все, щоб вона була «чарівністю очей».

ДУМАЙТЕ ПРО СВОЄ ТІЛО

Старіння людського організму — природний і закономірний етап його життя. З віком набуті хвороби і проблеми дають про себе знати.

Багато людей думають приблизно так: «Оскільки вікові недуги неминучі, потрібно вгальмувати запал і підкорятися обставинам. Люди починають менше рухатися і приймати більше ліків, вважаючи, що таким чином вони економлять енергію і допомагають організму впоратися з переходом на новий спосіб життя».

Однак така позиція є шкідливою оманною. Найважливішим фактором, що впливає на уповільнення старіння організму, особливо в літньому віці — є активність самої людини і, перш за все, його фізична активність, фізичне виховання.

Більшість біологічних функцій організму досягають піку до 30 років, а потім поступово згасають.

Ці зміни в багатьох випадках обумовлені способом життя, поведінкою і харчуванням людини, а, отже, можуть бути змінені. Для цього потрібно, перш за все, переглянути свій розпорядок дня, скорегувати навантаження.

Фізична активність часто є чи не єдиним способом запобігти, зупинити або частково відновити порушення в організмі, відновитися після травм або інсульту.

Далі буде

Неординарні особистості «Сміх крізь сльози в кожній комедійній ролі»

До 50-річчя зі дня смерті Франческа Гааль

Її справжні ім'я та прізвище багатьом кіноманам нічого не кажуть. У світовій історії кінематографу вона для всіх так і залишилася загадковою, розкішною Франческою Гааль. А ще – маленьким задерикуватим Петером, який співає з мерехтливим кіноекраном веселі пісеньки...

Достовірно відомо наступне – Сідонія (Фанні) Зільбершпіц з'явилася на світ 1 лютого 1904 р. у Будапешті. Вона була тринадцятою та останньою дитиною у дружній єврейській родині.

Змалку дівчинку нестримно тягнуло на сцену. У чотирнадцять років потай від батьків, додавши собі два роки, вона вступила до Театральної школи Будапешта. На шкоду академічним заняттям постійно відвідувала найзнаменитіші спектаклі, фільми та концерти, багато займалася самоосвітою.

Вже за два роки ця худенька непримітна дівчинка чудово освоїла амплу трагедистки – грала ролі задирлих хлопчаків.

Вчорашня студентка за кілька років знялася у кількох фільмах. Але її миловидне личко швидко набридло, і дівчина вирішила будувати театральну кар'єру. Проте театри Будапешта не поспішали приймати у свої трупи гарну молоду кінодебютантку. Офіційні причини відмови сьогодні виглядають смішно: «немузична», «погано складена» і навіть «має дефекти мови»!

Можливо, на цьому все й закінчилося б, але допоміг «його величність випадок» – у театрі «Візенхаазі» раптово захворіла актриса. Наполеглива дівчина, яка представилася «акторкою Франческою Гааль», зіграла термінове введення на чужу роль з таким азартом та професіоналізмом, що її негайно взяли до штату.

До кінця 1920-х років Гааль вже була прямою угорських підмошків – «Фіалка Монмартра» та «Принцеса цирку», «Графиня Маріца» та «Пігмаліон» збирали аншлаги незалежно від кількості вже минулих вистав. Її стилю в кіно почали наслідувати в житті.

Початок нового десятиліття виявився переломним у її біографії. 1930-го до європейського кіно прийшов звук. Франчесці було запропоновано контракт із кіноконцерном «УФА» на головну роль у звуковій комедії. Тоді вона зробила першу в житті фатальну помилку – вирішила зайнятися кіно, порвавши зі сценою, пішла з театру оперети у Будапешті та перебралася до Берліна.

Після десятирічної перерви в кіно Гааль проголосили «новою німецькою кінозіркою». А на її місце в театрі взяли першу-ліпшу вільну актрису; нею виявилася практично нікому не відома Маріка Рьокк.

Незабаром у Німеччині Франческа знялася ще у двох музичних стрічках. Вони вийшли у 1933 р. і були прийняті глядачами так само захоплено, як і перша.

Але до влади у Німеччині вже прийшли нацисти. Йозеф Геббельс заявив: «Ще одна кіноєврейка має зникнути з наших екранів». Генріх Гімлер загрожував: «Пані Гааль доведеться вибрати між еміграцією та табором». Але далі за всіх пішов Альфред Розенберг: «Якщо ця жидівка не забереється з Берліна протягом доби, ми поставимо питання про неї перед рейхсканцлером!». Франческа перебралася в Австрію, де могла грати німецькою мовою, і де націоналістичний психоз ще не розвинувся до німецьких

масштабів. У знятих там фільмах вона виконала ролі, які принесли їй світову популярність: «Чібі – задерикувате дівчисько», «Петер і Єва», «Маленька мама».

У «Петері...» у Франчески дві великі ролі, об'єднані в одній особі: юна Єва волею нагоди отримує костюм хлопчика і стає працівником бензоколонки Петером...

Мізансцени з перетворенням 30-річна Франческа зіграла чудово. Віртуозно, граціозно та з комічною пристрастю танцювала вона чоловічу партію танго: «Танцюй танго! Мне так легко!..»

Шанувальники Франчески були впевнені, що дистанції між актрисою та її персонажами практично не існує. Модною стала навіть стрижка під Петера. Ділки грамофонної галузі, в и к о р и с т о в у ю ч и популярне ім'я зірки кіно, робили гроші, випускаючи масу платівок із популярними піснями, які виконувала Франческа Гааль. Слова її пісеньки «Добре, коли успіхів не порохувати, добре, коли робота є...» звучали і з платівок, і з естради.

Задертий носик, тонкі, ніби намальовані, брови, зачіска кудлатого хлопчика завдяки їй надовго увійшли в моду в країнах Східної Європи.

Після гучного успіху музичної комедії «Маленька мама» магазини почали отримувати солідний прибуток від продажу капелюшків «маленька мама».

Для кожної стрічки спеціально писався шлягер, який через лічені дні співали по всій Європі, і навіть Німеччина з її «новим порядком» не була винятком.

Дотепна та весела, зворушлива та скромна, чуттєва та стримана, винахідлива та душевна – ось якості, якими актриса наділяла своїх героїнь. Темперамент актриси, музичність, чарівність та чудова акторська техніка принесли неймовірний успіх комедіям та її участю.

Якось вона сказала: «Сміх крізь сльози – для мене головне в кожній комедійній ролі». Що б Франческа не грала, в її очах читалися прихований сум і надія на щастя.

Радянські кіноглядачі, як і кіноглядачі інших країн, були в захваті від героїнь, зіграних цією актрисою, і теж наслідували її.

1935 р. на I Московському міжнародному кінофестивалі фільм «Петер і Єва» отримав почесний диплом. Сам Сталін подивився цю стрічку, і незабаром її випустили в масовий прокат СРСР. За кілька років СРСР придбав ще два фільми з Гааль.

Але у Франчески знову почалися чорні дні. Після аншлюсу Австрії нацисти запропонували їй негайно покинути країну. Вона хотіла переїхати з Відня до Будапешту, але уряд Хорті вже ухвалив закон про заборону надання євреям роботи в театрах та на кіностудіях.

Таким чином, Франческа влітку 1938 р. опинилася в Парижі і пожила там найвищі лаври – парижанки продовжували носити капелюшки «маленька мама», штани «петер», сукню «катерина», стриглися під «чібі». Ролі Гааль розібрали на життєві образи, розтягли по салонах кравців та кутюр'є.

Накупавшись у променях слави, Франческа поїхала до Голлівуду, де їй обіцяли спокійне безбідне життя та цікаву роботу.

Актриса пробула у США два з половиною роки. Там блискучу зірку європейського кіно зустріли з розкритими обіймами. Багато відомих у світі кінематографу та кінобізнесу фігур стверджували, що вона успішно продовжить свою кар'єру і на «Фабриці мрій» – у Голлівуді.

Так воно й було спершу. Франческа змінила зовнішність, щоб наблизитись до місцевих стандартів. Довелося трохи підправити рот, ніс, розріз очей, підборіддя, розмір грудей, змінити колір волосся і навіть скинути зайву вагу, щоб виглядати худю.

Мила крихта з німецьким акцентом знялася у трьох американських стрічках – не шедеврах, але цілком добротних зроблених, грала у бродвейських мюзиклах.

Проте німецький акцент дуже заважав – стільки ролей німкенів не було, особливо якщо врахувати, що вже йшла війна і німці встигли зіпсувати собі репутацію. Франчесці надходило

дедалі менше пропозицій. А під час підготовки до зйомок четвертого фільму режисер відмовив їй у обіцяній ролі, запросивши зніматися юну Діну Дурбін, якій ледве минуло шістнадцять років.

У пориві розпачу, на хвилі емоцій, Франческа зробила другий у житті фатальний крок – давно не отримуючи жодних звісток від рідних, вона надумала відвідати Угорщину особисто. Ішов 1940 рік. Що відбувалося в Європі, охопленій Другою світовою, акторка знала з газет та кінохроніки. Проте вона перетнула Атлантику і приїхала до Будапешта.

У готелі, де вона тимчасово оселилася, портьє потишеньку засунув їй у руку клаптик паперу. На ньому було написано: «Вас шукає гестапо!».

Її шукали чотири з половиною роки. Майже весь цей час вона прожила у сирому підвалі будинку своїх давніх друзів. У тому кварталі жили лише етнічні німці; ніхто її не видав.

Нацисти знищили величезну родину Гааль практично цілком. «Мати по-звірячому закатували в будапештському гетто»; «Сестру вбили у концтаборі Прессбург»; «Племінника розстріляли прямо на вулиці» – такі звістки приносили їй у сирі темряву підземелля разом із мізерною порцією їстівного. Потім повідомляти стало нічого і нема про кого...

А у березні 1945 р. до міста увійшли радянські танкісти. Один з офіцерів звернув увагу, що злиденна бліда стара років шістдесяти, кутаючись у брудну хустку, з ковтунами у волосі, заспівала німецькою мовою хрипким голосом, але з інтонаціями, що запам'яталися, пісню «Мені здається, що я щаслива».

Так упізнали Франческу Гааль. Її виділили продукти, дали нормальне житло, упорядкували фізично і душевно, наскільки це було можливо, і 9 травня 1945 р. вона вперше за п'ятнадцять років вийшла на сцену.

Закриваючи в Оперному театрі гала-концерт для радянських солдатів і офіцерів, Франческа заспівала російською «Польошко-поле» та «Катюшу», потім кілька пісень зі своїх фільмів.

Після концерту нарівні зі всіма піла за Перемогу нерозбавлений спирт. До захоплення офіцерів, що обступили її, обклала російським матом Гітлера і його кліку. «Наша жінка!» – у захваті сказав якийсь генерал.

1 серпня 1945 р. Гааль привезли до Москви. Через день актриса побувала у Кремлі у Сталіна. Вождь побачив її руки зі слідами корости та обморожень, з нігтями, поїденими грибок, і сказав: «Ми знаємо про ваше сімейне горе».

«Наша жінка» гірко заплакала...

На зустрічі з керівництвом Мосфільму Франческа сказала про свою мрію знятися в СРСР у фільмі «Пігмаліон» за Бернардом Шоу в ролі Елізи Дулітл. Їй обіцяли, попросивши час узгодити цей проект.

Очікуючи на рішення, Гааль пішла в Малий театр, подивилася там «Пігмаліон» і запропонувала себе на роль Елізи.

- Якою ж мовою ви гратимете? – поцікавились у дирекції.

- Німецькою, звичайно. Але якщо хочете, російською. Я в Америці за два місяці вивчила цю роль англійською і грала її понад сто разів. Вивчу і російською.

Але жодної відповіді ні від театру, ні від Мосфільму так і не було. На жаль, обидві ці мрії так і залишились мріями.

Повернувшись до Будапешта, Гааль почала готуватися до зйомок у фільмі «Рене XIV, або Король страйкує».

Після перших знімальних днів Франческа тихо та безслідно зникла з Угорщини. Хтось бачив її у Парижі, а хтось – у Лондоні. Потім говорили, що вона повернулася до США і нібито готується до якихось неймовірних зйомок.

Але це, на жаль, були не плани, а лише чутки. Популярна актриса, яку знав весь довоєнний театральний та кінематографічний світ, справді жила в Нью-Йорку, але там своїх кумирів вистачало з надлишком, а про неї вже мало хто пам'ятав.

Її пропонували незначні ролі та мізерні гонорари, а потім і ці шанси вичерпалися. Гроші скінчилися, і Франческа змушена була жити надголодь.

Самотня, безпорадна і незатребувана, приречена на безвісність і злидні, вона померла в Нью-Йорку 2 січня 1973 р. їй було 69 років.

Нам залишилися тільки її фільми та міф про одну з найчарівніших і найбезпосередніших акторок світового кіно. Маленький задерикуватий Петер, який підкорив своїми танцями та пісеньками півсвіту, пішов назавжди.

Михайло Гаузер

Джерела: Вікіпедія, статті А. Іванова «Легенди ХХ століття: загадка Франчески Гааль – 3 нізвідки в нікуди...» у журналі «Відлуння планети», М. Айзенберга «Франческа Гааль. Забуте кіно» на сайті LiveJournal (Живий Журнал), В. Сергієнко «Пригоди угорки в Росії» на сайті LiveInternet.ru, Л. Сидоровського «Згадуючи...» у газеті-журналі «Майстерня», Д. Шимановського «Сміх крізь сльози – для мене головне» у журналі «Єврейський оглядач» та ін.

Ф. Гааль

Країна Поезія

До 175-річчя зі дня смерті
Євген ГРЕБІНКА

“Батько української байки” народився у 1812 році на хуторі Убіжище Гребінківського на Полтавщині. Навчався у Ніжинській гімназії вищих наук. Там почав писати вірші. Служив обер-офіцером. Автор збірки «Малороссийские приказки», повістей «Записки студента», «Кулик». Написав романс «Очи чёрные...», який став народним. Байкарська спадщина Гребінки (всього 27 творів) є найціннішою частиною його творчого доробку. Байки Є. Гребінки представляють усі різновиди цього жанру: власне байку, байку-казку і байку-приказку. Помер у 1848 році в Петербурзі.

ЛЕБІДЬ І ГУСИ

На ставі пишно Лебідь плив,
А Гуси сірії край його поринали.
— Хіба оцей біляк вас з глузду звів? —
Один Гусак загомонів. —
Чого ви, братця, так баньки повітріщали?
Ми попелясті всі, а він один між нас
Своє пендючить пір'я біле!
Коли б ви тільки захотіли,
Щоб разом, стало бити, вся бесіда взялась,
Ми б панича цього якраз перемастили. —
І завелась на ставі геркотня,
Гусине діло закипіло;
Таскають грязь і глей зо дна
Да мажуть Лебеда, щоб пір'я посіріло.
Обмазали кругом — і галас трохи стих;
А Лебідь плись на дно — і випурнув, як сніг.

ВОВК І ОГОНЬ

У лісі хтось розклав Огонь.
Було то восени вже пізно;
Великий холод був, вітри шуміли
Грізно,
І біла ожеледь, і сніг ішов, либонь;
Так, мабуть, чоловік біля багаття грівся,

Та ідучи й покинув так його.
Аж ось, не знаю я того,
Як сірий Вовк тут опинився.
Обмерз, забовтався, мабуть, три дні не їв,
Дрижить, як мокрий хірт, зубами,
знай, цокоче;
Звірюка до Огню підскочив,
Підскочив, озирнувся, мов тороплений сів
(Бо зроду вперше він огонь узрів).
Сидить і сам собі радіє,
Що смух *1 його Огонь, мов літом
сонце, гріє,
І став він обтавять, аж пара з шерсті йде.
Із льоду бурульки, що, знай,
кругом бряжчали,
Уже зовсім пообпадали. Він до Огню
то рило підведе,
То лапу коло жару сушить,
То біля полум'я кудлатий хвіст обтрусить.
Уже Огонь не став його лякати.
Звірюка думає: «Чого його бояться?
Зі мною він як панібрат».
Ось нічка утекла, мов стало розсвітати,
Мов почало на світ благословляться.
«Пора, — Вовк думає, — у лози удирати!»

Ну, що б собі іти? — ні,
треба попрощатися:
Скажений захотів Огонь поцілувати,
І тільки що простяг своє в багаття рило,
А полум'я його дощенту обсмалило.
Мій батько так казав:
— З панами добре жить,
Водиться з ними, хай тобі господь поможе,
Із ними можна їсти й пити,
А цілувать їх — крий нас боже!

СОНЦЕ ТА ХМАРИ

Ось Сонечко зійшло, і світить нам, і гріє,
І божий мир, як маківка, цвіте,
На небі чистому ген Хмара бовваніє.
Та Хмара надулась і річ таку гуде:
«Що вже мені це сонце надоїло!
Чого воно так землю веселить?
Хоч я насуплюся, воно таки блищить.
Я полечу йому назустріч сміло,
Я здужаю його собою затемнить».
Дивлюсь — і Хмарами півнеба замостило,
На Сонечко мов нічю налягло.
А Сонце вище підплило.
І Хмари ті позолотило.

Дитячий куточок

А. Качан

Мені на долоню
Злетіли з хмаринки
Дві білі сніжинки
І ще дві сніжинки.
А разом виходить
Яксь дивина —
А разом виходить
Краплина одна!

В. Кленц

Гостює в нас зима

Летять, летять сніжинки
На поле, ліс і сад,
Веселий свій таночок
Танцює снігопад.
Надворі — лютий холод,
Тепла давно нема.
Заліз в копичку зайчик
І солодко дріма.
Мете хвостом лисичка
Сніжок біля сосни.
В барлозі спить ведмедик,
Солодкі бачить сни.

Л. Куліш-Зіньків

Уранці біля хати

Уранці біля хати
Малесенькі сліди —
Зайчаточко вухате
Приходило сюди.
Стояло біля хати,
Ступило на поріг —
Хотіло нам сказати,
Що випав перший сніг.
Ну й бо ж снігу намело —
Стало білим все село.

***

Біла стежка, біла річка,
Біла вишня і смерічка,
Біла хата, білі коні,
Тільки носики червоні.

П. Воронько

Падав сніг на поріг

Падав сніг на поріг,
Кіт зліпив собі піріг.
Поки смажив, поки пік,
А піріг водою стік.

Кіт не знав, що на піріг
Треба тісто, а не сніг.

Т. Мезенцева

Розсміявся дзвінко січень

Розсміявся дзвінко січень,
“Заяскрів сніжинками.
Дітвору гуляти кличе
Білими стежинками.
Швидше, швидше на санчата!
З гірки покатаємось.
Снігу я приніс багато,
Нумо, позмагаємось!
І жартує січень білий,
Шелестить порошею.
На санках ми полетіли
В зимоньку хорошую.

Л. Новикова

Січень

Вийшов січень у кожусі —
Білі брови, білі вуса.
Біла торба у руках,
Зорі світяться в очах.

Січень сипав із торбинки
Сніг на сосни і ялинки,
А з дерев на стежечки
Сніг трусили білочки.

Н. Забіла

Січень

Подивись: з початку року
На землі лежать сніги.
Скрізь, куди сягає око, —
Кучугури навкруги.
Вітер снігом б'є
в обличчя,
Засипає снігом дах.
І ведуть між себе січу
Хуртовини у степах.
Звір в цю січу
попадеться, —
Геть тікає ледь живий.
І по праву Січнем зветься
Місяць перший, зимовий.”
Сяють вогники зірчасті,
Й ми бажаємо для всіх
У житті — нового щастя,
В праці — успіхів нових!“

Відповіді на кросворд у N 195

Молодий харківський завдання	Н	Журнал бульбон	Т	Домавіна	Група провідних депутатів	О	Найдовша ледяна людина на Землі	М	...немає зменшеної кількості бойових поранених	Ч	Толоквене відображення	Ж	...клад Ван Дамм
Ранкові стовпи	К	Наука про ростовий сегмент	А	Сума напружень	Човен у народі Півночі	П	Монітське предиво	А	Сотарові звали в японці	Б	Сотарові звали в японці	А	Пощирани м'як у багатстві країна
Скрута посидня	В	Закриченість стовп	У	Парська срібна монета	Мало-південна ріка	О	Стеарно "Тас"	М	Плазуча риба	А	Сотарові звали в японці	К	Канна
Здатність обчепити	Ф	Повелення навічати	А	Правильний плут	Кракска поезія, поєс	Б	Річка заваеса для тіста	А	Почесна популярність	Н	Сотарові звали в японці	Д	Жанна
Маленькі записки бугай-бугай	Р	Правильний плут	Е	Грошові відшкодування	Крайна форма флого-плави	А	Почесна популярність	Л	Спигетський бог сонця	І	Почесна популярність	Я	Тон
Оцінка успішності	С	Будівельний матеріал	Л	Гроші в гаманці	Крайна форма флого-плави	І	Почесна популярність	К	Спигетський бог сонця	С	Почесна популярність	С	Каска
Шидлива родичка оленя	К	Будівельний матеріал	А	Гроші в гаманці	Крайна форма флого-плави	Н	Почесна популярність	П	Спигетський бог сонця	У	Почесна популярність	К	Каска
	Г	Будівельний матеріал	А	Гроші в гаманці	Крайна форма флого-плави	Л	Почесна популярність	А	Спигетський бог сонця	К	Почесна популярність	С	Каска
	У	Будівельний матеріал	Р	Гроші в гаманці	Крайна форма флого-плави	Л	Почесна популярність	А	Спигетський бог сонця	К	Почесна популярність	С	Каска
	Ф	Будівельний матеріал	А	Гроші в гаманці	Крайна форма флого-плави	Л	Почесна популярність	А	Спигетський бог сонця	К	Почесна популярність	С	Каска
	Б	Будівельний матеріал	А	Гроші в гаманці	Крайна форма флого-плави	Л	Почесна популярність	А	Спигетський бог сонця	К	Почесна популярність	С	Каска
	З	Будівельний матеріал	А	Гроші в гаманці	Крайна форма флого-плави	Л	Почесна популярність	А	Спигетський бог сонця	К	Почесна популярність	С	Каска
	А	Будівельний матеріал	Р	Гроші в гаманці	Крайна форма флого-плави	Л	Почесна популярність	А	Спигетський бог сонця	К	Почесна популярність	С	Каска
	Г	Будівельний матеріал	А	Гроші в гаманці	Крайна форма флого-плави	Л	Почесна популярність	А	Спигетський бог сонця	К	Почесна популярність	С	Каска
	А	Будівельний матеріал	Р	Гроші в гаманці	Крайна форма флого-плави	Л	Почесна популярність	А	Спигетський бог сонця	К	Почесна популярність	С	Каска
	Н	Будівельний матеріал	А	Гроші в гаманці	Крайна форма флого-плави	Л	Почесна популярність	А	Спигетський бог сонця	К	Почесна популярність	С	Каска
	А	Будівельний матеріал	Р	Гроші в гаманці	Крайна форма флого-плави	Л	Почесна популярність	А	Спигетський бог сонця	К	Почесна популярність	С	Каска

Шановні клієнти!

Всі, хто має можливість допомогти
незможним людям,
спрямовуйте, будь ласка,
свої внески за адресою:
Україна,
м. Одеса, Приморський район,
БФ "Хесед Шаарей Ціон"
код ЄДРПОУ 34321888
IBAN: UA713510050000026006267265700
в ПАТ "УкрСиббанк"
МФО 351005
65023, м. Одеса,
вул. Ніжинська, 77/79.

Гурток «В'язання гачком»,
який працює понад 8 років під
керівництвом досвідченого майстра,
який має великий смак і творчі
можливості
Людмила Айзековни Стрембовської
запрошує на зустрічі
щосередини з 12-00, каб. 214.
Займаючись цією захоплюючою
справою, ви навчитеся з нуля
виготовляти чудові роботи, які
стануть прикрасою вашого інтер'єру
та презентами для рідних, близьких
та друзів.
Приходьте! Ви не пошкодуєте!

Посмішка

Гроші - то починають закінчуватися, то кінчають
починатися.

Праска - жіночий зразок справжнього чоловіка:
він гарячий, гладить і п'є тільки воду.

Для того, щоб жінці зберегти гарну фігуру та
гарні стосунки з чоловіком, потрібно вчасно закрити
рота.

Як знеболювальна пігулка дізнається, де саме в
мене болить?

Якщо жіночої дружби не існує, а дружба між
чоловіком та жінкою неможлива, то з ким дружити
жінці?

Вашими б устами та помовчати...

Чому біла нитка, якою з'єднані нові шкарпетки,
завжди виявляється міцнішою, ніж нитки, з яких
зроблені шкарпетки.

Якщо не відпускати чоловіка пити пиво із
приятелями, він почне пити шампанське з жінками.

Гроші точно не зло, зло так швидко не зникає.

У супермаркетах, за великим рахунком,
продаються лише дві речі - мішки для сміття та
сміття для мішків.

Якщо успіх повернувся до вас спиною, не
засмучуйтеся. Пніть його! Він обов'язково
обернеться, щоб подивитися, хто це зробив!

Якщо на вашому життєвому шляху все гладко -
ви рухаетесь не по тій смузі.

Він дуже вдало одружився: у дружини була
алергія на квіти, парфуми та хутра.

Життя іноді викидає таке, що треба зупинитися
та підібрати...

Хитрість життя в тому, щоб померти молодим,
але якомога пізніше.

Машина не заводилася. А він змалку мріяв
завести собі машину.

Чоловіки плавають, а жінки купаються. Тому
що чоловіки носять плавки, а жінки - купальники.

Тільки навчилася користуватись інтернетом і
одразу влаштувала скандал в електронній черзі до
поліклініки.

Чоловік, який домігся успіху в житті, це той, хто
заробляє більше грошей, ніж може витратити його
дружина. Жінка, яка домоглася успіху, це та, яка
зуміла знайти такого чоловіка.

Більшість хоче жити як меншість.

Життя дається один раз. Ще раз я б не витримав.

Іноді щастя звалюється так несподівано, що не
встигаєш відскочити в сторону.

Крім чужих неприємностей в житті є й інші
радісті...

Шановні клієнти!

Повідомляємо, що відкривається новий напрям у нашій Організації —
Центр по роботі з психологічною травмою "Ор Шалом".
Якщо ви або ваші діти відчуваєте страх, депресію, якщо у вас безсоння через
військові дії в нашій країні — двері Центру для вас відкриті!
Наші кваліфіковані фахівці допоможуть кожному, хто потребує психологічної
допомоги у цей скрутний час. Кожному з вас гарантується конфіденційність і високий
рівень професійної допомоги.
Центр працює безкоштовно для всіх членів єврейської общини.
Чекаємо вас за адресою: Ніжинська 77/79, Бейт Гранд, 3 поверх, кабінет 317
з понеділка по п'ятницю з 9-00 до 18-00 год.
Керівник центру Діана Боровік

Шановні клієнти!

У кабінеті № 245 "Волонтерська вітальня"
веде прийом волонтер-юрист
Лісницька Ірина Пилипівна
Час прийому: четвер з 11.00 до 13.00

Шановні читачі!

Культурний центр БФ "Хесед Шаарей Ціон"
оголошує набір на шестимісячні курси з вивчення
МІЖНАРОДНОЇ МОВИ ЕСПЕРАНТО
Адреса: вул. Ніжинська, 77/79, 2-й поверх, каб. 214
Тел.: 067 518 10 53; 767-72-39

ЮВІЛЯРИ БФ "ХЕСЕД ШААРЕЙ ЦІОН"

ПРИЙМІТЬ ШИРІІ ВІТАННЯ!

95 років Бортовська Тетяна	Юдіна Зоя	Гордіан Марія	Курочка Андрій	Юрковецький Ісаак
Кошина Фаня	85 років Алексютіна Валентина	Григор'єв Володимир	Леонова Галина	80 років Диковицька Любов
Малий Фелікс	Арова Наталія	Гусін Еммануїл	Мишакова Марина	Женілова Яніна
90 років Берман Пелагея	Вільвівська Софія	Долгіна Раїса	Симонян Софія	Ігнатов Віктор
Камінська Алевтина	Гаврилюк Нехама	Дульська Галина	Тойбеншляк Пилип	Оссер Валентина
	Глиняна Елеонора	Камінська Людмила	Шарапанівська Мар'ясі	Фаєрберг Людмила
		Коберник Анатолій	Шульман Світлана	

ІМЕННИККИ—ВОЛОНТЕРИ БФ "ХЕСЕД ШААРЕЙ ЦІОН"

Авербах Софія	Вількський В'ячеслав	Левін Леонід	Тейтельман Регіна
Байрам-Галі Валентина	Гриценкіна Софія	Меламед Ірина	Хаїт Галина
Берман Пелагея	Грінштейн Ада	Пальник Фаїна	Хаїт Марк
Берсуцька Світлана	Кондратьєва Валентина	Сослюк Вікторія	Царенко Ліна
Богуславський Сергій	Кротевич Марина	Талзовський Марат	Шульман Світлана

Засновник та видавець —
БФ "ХЕСЕД ШААРЕЙ ЦІОН" (м. Одеса)

Свідоцтво про держреєстрацію 1153-34-Р,
серія ОД, видано 7 червня 2006 р.

Газета видається за підтримки
Claims Conference и American
Jewish Joint Distribution Committee

Некомерційне видання. Розповсюджується безкоштовно
Реклама та оголошення публікуються безкоштовно.

Індекс видання — 09720

Надруковано у ТОВ "Press Corporation Limited"
21034 Вінниця, вул. Чехова, 12А

Наклад 3650 прим. Зам. № _____

Головний редактор
Семен ВАЙНБЛАТ
Редакційна колегія:
А. Кесельман,
М. Гаузнєр, П. Козленко
Комп'ютерна верстка
І. Глаголевський
Перекладач
А. Кузнєцова

Надіслані матеріали
не рецензуються і не повертаються.
Листування із читачами —
лише на сторінках газети.
Редакція залишає за собою право
редагувати
і скорочувати надіслані матеріали.
Відповідальність за достеменність
фактів несуть автори.

Адреса редакції:
65023, Одеса, вул. Ніжинська, 77/79
Поштова адреса:
65045, Одеса, а/с 110
Тел.: 737-40-12
dobroedelo.ddns.net